AVRUPA BİRLİĞİ VE TÜRK HUKUKUNDA MENŞE ADININ VE MAHREÇ İŞARETİNİN TESCİL EDİLEBİLME ŞARTLARI*

THE REGISTRATION REQUIREMENTS FOR THE DESIGNATIONS OF ORIGIN AND THE GEOGRAPHICAL INDICATIONS IN THE EUROPEAN UNION AND TURKISH LAW

Dr. Öğr. Üyesi Salih POLATER**

ÖZ

Avrupa Birliği ve Türk hukukunda menşe adının ve mahreç işaretinin tescil edilebilme şartlarına ilişkin düzenlemeler büyük ölçüde benzerlik arz etmektedir. Ancak menşe adı ve mahreç işareti olarak tescil edilebilecek ürün çeşitleri, ürün çeşitlerinin menşe adı ve mahreç işareti olarak tescil edilebilme şartları gibi temel bazı hususlarda her iki hukuk sistemi arasında belli başlı farklılıklar söz konusudur. Yasal düzenlemelerdeki bu farklılıklar, sadece teorik bir anlama sahip olmayıp Türkiye'de tescilli menşe adlarının ve mahreç işaretlerinin Avrupa Birliği'nde tescil aşamasında da önemli bir rol oynamaktadır. Zira Türkiye'de tescilli menşe adlarının ve mahreç işaretlerinin Avrupa Birliği'nde tescil edilebilmesi için aynı zamanda Avrupa Birliği müktesebatında aranan şartlara da uygun olmaları gereklidir. Avrupa Birliği hukukundaki menşe adlarına ve mahreç işaretlerine ilişkin yasal düzenlemelerin ve Avrupa Birliği Adalet Divanı içtihatlarındaki güncel gelişmelerin yakinen takip edilip tescil başvurularının bu bilgiler ışığında yapılması, Avrupa Birliği'nde yapılacak menşe adı ve mahreç işareti tescil süreçlerinin hızlandırılmasında ve tescil başvurularının sorunsuz bir şekilde sonuçlanmasında önemli bir rol oynayacaktır. Bu çalışma kapsamında ilk olarak Avrupa Birliği ve Türk hukukunda köken bildiren işaretlere yönelik

ABSTRACT

The regulations regarding the registration requirements for the designations of origin and the geographical indications in the European Union and Turkish law share considerable similarities. However, there are certain differences between the two legal systems in some fundamental issues such as the product types that can be registered as designation of origin and geographical indication, and the conditions for the registration of product types as designation of origin and geographical indication. The differences in legal regulations not only have a theoretical importance but also are critical in the registration process of designations of origin and geographical indications, which are registered in Turkey, in the European Union. This is because designations of origin and geographical indications registered in Turkey have to be in accordance with the requirements of the European Union acquis in order to be registered in the European Union. Following closely the legal regulations regarding the designations of origin and geographical indications in the European Union law and the current developments in the jurisdictions in the Court of Justice of the European Union and making the registration applications in the light of this information will play a critical role in speeding up the registration processes of designations of origin and geographical indications and concluding

* (Araştırma Makalesi, Geliş Tarihi: 05.09.2020 / Kabul Tarihi: 03.11.2020).

** Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Hukuk Bilimleri Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, (spolater@erzincan.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5272-5079).

kavramsal farklılıklar ele alındıktan sonra menşe adının ve mahreç işaretinin tescil edilebilme şartları ve tescil edilemeyecek menşe adları ve mahreç işaretleri, Avrupa Birliği Adalet Divanı kararları ile birlikte ele alınarak incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: *menşe adı, mahreç işareti, tescil şartları, tescil edilebilecek ürün çeşitleri, tescil edilemeyecek menşe adları ve mahreç işaretleri.*

the registration applications smoothly. Within the scope of this study, firstly, conceptual differences regarding the geographical indications in European Union and Turkish law will be discussed and then registration requirements of the designations of origin and geographical indications and non-registrable designations of origin and geographical indications will be examined in conjunction with the decisions of the Court of Justice of the European Union.

Keywords: *designations of origin, geographical indications, registration requirements, registrable products, non registrable designations of origin and geographical indications.*

I. GİRİŞ

Avrupa hukukunda coğrafi köken belirten işaretlerin korunması amacıyla 1970'lerden itibaren çeşitli hukuki düzenlemeler yapılmıştır[1]. Coğrafi köken belirten işaretlerin korunmasına temel teşkil eden ve hâlihazırda yürürlükte olan düzenlemeler şunlardır: 1151/2012 Sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Tarım Ürünleri ve Gıda Maddeleri ile İlgili Kalite Düzenlemeleri Tüzüğü[2]; 110/2008 Sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Distile Alkollü İçkilerin Tanımlanması, Sunumu, Etiketlenmesi ve Distile Alkollü İçkilere İlişkin Coğrafi İşaretlerin Koruması ve 1576/89 Sayılı Tüzük'ün Yürürlükten Kaldırılması Hakkında Tüzük[3]; 1308/2013 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Tarımsal Ürünlere İlişkin Ortak Piyasa Düzenin Oluşturulması ve 922/72, 234/79, 1037/2001 ve 1234/2007 sayılı Tüzüklerin Yürürlükten Kaldırılması Hakkında Tüzük[4]; 251/2014 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Aromatize Şarapların Tanımlanması, Tarifi, Sunumu, Etiketlenmesi ve Aromatize Şaraplara İlişkin Coğrafi İşaretlerin Koruması ve 1601/91 sayılı Tüzük'ün Yürürlükten Kaldırılması Hakkında Tüzük[5].

Türk hukukunda ise coğrafi köken belirten işaretlerin korumasına yönelik ilk hukuki düzenleme, 1995 tarih ve 555 sayılı Coğrafi İşaretlerin Korunması Hakkında Kanun Hükmündeki Kararname'dir[6] (555 sayılı KHK). 555 sayılı KHK'da coğrafi köken belirten işaretler, 'coğrafi işaretler' üst kavramı altında menşe adı ve mahreç işareti şeklinde ikili bir ayrım yapılarak koruma altına alınmıştı. 555 sayılı KHK, 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu[7] (SMK) ile yürürlükten kaldırılmıştır. SMK'da menşe adları ve mahreç işaretleri, 555 sayılı KHK'ya uygun olarak coğrafi işaret kavramı altında SMK'ya benzer şekilde düzenlenmiştir. Ancak SMK, mülga 555 sayılı KHK'dan farklı olarak coğrafi işaretler dışında geleneksel ürün adlarını da koruma altına almış ve coğrafi köken belirten işaretlere yönelik korumanın kapsamını genişletmiştir.

Coğrafi köken belirten işaretlere yönelik olarak '*sui generis*' nitelikte koruma sağlayan SMK ve mülga 555 sayılı KHK'daki düzenlemeler, uluslararası anlaşmalar ve özellikle Avrupa Birliği (AB) mevzuatı dikkate alınarak hazırlanmıştır. Türk hukukundaki düzenlemeler, asıl olarak AB hukukundaki düzenlemeler örnek alınarak hazırlanmış olsa da AB hukuku ile SMK'daki düzenlemeler arasında özellikle tescil edilebilecek coğrafi köken belirten işaretler bakımından önemli farklılıklar söz konusudur. Örneğin; AB hukukunda tarım ürünlerine ve gıda maddelerine, distile alkollü içkilere, şaraplara ve aromatize şaraplara ilişkin coğrafi köken belirten işaretlere yönelik koruma, bu ürünlerin kendilerine özgü nitelikleri dikkate alınarak ayrı tüzüklerde hükme bağlanmıştır. Türk hukukunda ise ürün çeşitleri bakımından bir ayrım yapılmaksızın tüm ürün çeşitleri için coğrafi köken belirten işaretlere yönelik yeknesak bir koruma öngörülmüştür[8]. Coğrafi köken belirten işaretlere

---

1 **Ramirez**, Cecilia A. León (2007) Der Schutz von geographischen Angaben und Ursprungsbezeichnungen für Agrarerzeugnisse und Lebensmittel nach der Verordnung (EG) Nr. 510/2006, Göttingen, Nomos Verlag, s. 71.

2 Regulation (EU), No: 1151/2012 of the European Parliament and of the Council of 21 November 2012 on Quality Schemes for Agricultural Products and Foodstuffs.

3 Regulation (EC), No 110/2008 of the European Parliament and of the Council of 15 January 2008 on the definition, description, presentation, labelling and the protection of geographical indications of spirit drinks and repealing Council Regulation (EEC) No 1576/89.

4 Regulation (EU), No 1308/2013 of the European Parliament and of the Council of 17 December 2013 establishing a common organisation of the markets in agricultural products and repealing Council Regulations (EEC) No 922/72, (EEC) No 234/79, (EC) No 1037/2001 and (EC) No 1234/2007.

5 Regulation (EU), No 251/2014 of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014 on the definition, description, presentation, labelling and the protection of geographical indications of aromatised wine products and repealing Council Regulation (EEC) No 1601/91.

6 RG., T: 27.6.1995, S: 22326.

7 RG, T: 10.01.2017, S: 29944.

8 Bu konuya ilişkin istisnai düzenlemelere ilişkin bkz. IV.

yönelik koruma, AB hukukunda sadece tarım ürünlerini ve gıda maddelerini, distile alkollü içkileri, şaraplar ve aromatize şarapları kapsamakta iken[9] SMK'da coğrafi köken belirten işaretlere yönelik koruma, sözü geçen ürünler yanında madenleri, el sanatları ve sanayi ürünlerini de kapsamaktadır. (SMK m. 33). Aşağıda ayrıntılı olarak inceleneceği üzere, AB hukuku ile Türk hukuku arasında coğrafi köken belirten işaretlere ilişkin kavramsal farklılıklar da söz konusudur.

AB ve Türk hukukundaki menşe adlarının ve mahreç işaretlerinin tescil edilebilme şartlarına ilişkin farklılıkların bilinmesi; Türkiye'den kaynaklanan coğrafi işaretli ürünlerin AB'de tescili ve korunması bakımından şu hususlarda önem taşımaktadır:

- Türkiye'de tescilli coğrafi köken belirten işaretlerin AB'de tescil edilerek korunabilmesi için de çok sayıda tescil başvurusu yapılmaktadır. Türkiye'den kaynaklanan coğrafi işaretlerin AB'de tescil edilerek korunabilmesi için de tescil başvurularının AB hukukuna uygun şekilde yapılması gereklidir.

- Benzer kültürlerin bir arada bulunduğu ülkemiz coğrafyasındaki devletler, ülkemizin de içinde bulunduğu ortak doğal ve beşerî unsurlardan etkilenerek üretilen benzer ürünler için AB'de coğrafi köken belirten işaretlere yönelik tescil başvurusunda bulunmaktadırlar. Türkiye'den kaynaklanan coğrafi işaretlerin başka bir devletteki yetkisiz kişiler tarafından AB'de tescili için başvuruda bulunulmuş ve bu başvuru hukuka aykırı ise bu başvuruya karşı AB hukukuna dayanılarak itiraz edilebilmelidir.

Avrupa Birliği'nin menşe adlarına ve mahreç işaretlerine ilişkin yasal düzenlemelerinin ve Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın (ABAD) bu alanda yaşanan uyuşmazlıklara yönelik mahkeme kararlarının Türk hukuku ile karşılaştırmalı olarak incelenmesi; Avrupa Birliği'nde yapılacak menşe adlarının ve mahreç işaretlerinin tescil süreçlerini hızlandırmak, tescil başvurularını sorunsuz bir şekilde sonuçlandırılabilmek, ülkemizdeki coğrafi köken belirten işaretlerle korunan ürünlere benzer işaretlerin AB'de hukuka aykırı bir şekilde tescili için yapılan başvurulara etkin bir şekilde itiraz edebilmek bakımından yol gösterici olacaktır.

Bu çalışmanın sınırlarını aşacağı için AB ve Türk hukukuna göre korunan coğrafi köken belirten işaretlerin hepsi değil, uygulamada daha yoğun olarak karşılaşılan ve tartışmalara sebep olan menşe adının ve mahreç işaretinin tescil edilebilme şartları incelenecektir. Bu çalışma kapsamında ayrıca 'ihtiyari kalite terimleri'[10] ve ayrıca 'geleneksel ürün adları' ele alınmayacaktır. Çalışmamız kapsamında ilk olarak AB ve Türk hukukunda korunan coğrafi köken belirten işaretlere ilişkin kavramlara değinildikten sonra menşe adının ve mahreç işaretinin tescil edilebilme şartları, tescil edilemeyecek menşe adları ve mahreç işaretleri konuları ABAD kararları ile birlikte ele alınarak incelenecektir.

II. COĞRAFİ KÖKEN BELİRTEN İŞARETLERE İLİŞKİN KAVRAMLAR

A. GENEL OLARAK

Uluslararası ve ulusal metinlerde coğrafi işaretler hukuku kapsamında koruma altına alınan 'hak objesi', ürünün coğrafi kökenini belirten işaretlere ilişkin olsa da bu hak objesi için kullanılan kavramlar, bu kavramların kapsamları ve taşımaları gereken nitelikler birbirlerinden farklılık arz etmektedir[11]. Bir ürünün coğrafi kökenini belirten işaretler için Paris Sözleşmesi'nde[12] 'indication of source' (kaynak işareti) ve 'appellation of origin' (köken

[9] **Zappalaglio**, Andrea & **Guerrieri**, Flavia & **Carls**, Suelen (2020). 'Sui Generis Geographical Indications for the Protection of Non-Agricultural Products in the EU: Can the Quality Schemes Fulfil the Task?', IIC, C. 51, s. 32.

[10] Ayrıntılı bilgi için bkz. II, B, 1.

[11] **Rauffus**, Gunnar (2010) Der internationale Schutz geografischer Herkunftsangaben, Sipplingen, Jenaer Wissenschaftliche Verlagsgesellschaft, s. 39 vd.

[12] Paris Convention for the Protection of Industrial Property, 20.03.1883.

bildiren işaret) kavramları; Madrid Sözleşmesi'nde[13] sadece 'indication of source' (kaynak işareti) kavramı; Lizbon Sözleşmesi'nde[14] 'appellation of origin' (köken bildiren işaret) ve 'geographical indication' (coğrafi işaret) kavramları ve Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Anlaşması'nda (TRIPS)[15] ise sadece 'geographical indication' (coğrafi işaret) kavramı kullanılmaktadır[16].

AB ve Türk hukukunda da, aşağıda ele alındığı üzere, coğrafi köken belirten işaretlere ilişkin düzenlemeler içerik olarak benzerlik arz etse de coğrafi köken belirten işaretler için kullanılan kavramlar birbirleri ile tamamen örtüşmemektedir. Bu sebeple menşe adının ve mahreç işaretinin tescil edilebilme şartları incelenmeden önce AB ve Türk hukukunda coğrafi köken bildiren işaretlere ilişkin kullanılan kavramlara değinilmesi yerinde olacaktır.

B. AB HUKUKUNDA COĞRAFİ KÖKEN BELİRTEN İŞARETLERE İLİŞKİN KAVRAMLAR

1. 1151/2012 Sayılı Tüzük'te Kullanılan Coğrafi Köken Belirten İşaretlere İlişkin Kavramlar

1151/2012 sayılı Tüzük'te coğrafi köken belirten işaretler için üst kavram olarak 'kalite düzenlemeleri' (quality schemes) kavramı kullanılmıştır. 1151/2012 sayılı Tüzük m. 3/I'de 'kalite düzenlemeleri' kavramı için coğrafi köken belirten işaretlerin hepsini kapsayacak genel bir tanım yapılmamış, sadece 'kalite düzenlemelerinin' kapsamına giren coğrafi köken belirten ad ve işaretlerin neler olduğu sayılarak bir tanımlama yapılmıştır. Buna göre: "*Kalite düzenlemeleri, bu Tüzük'ün II., III. ve IV. başlıklarında hükme bağlanan düzenlemelerdir*". Bu düzenlemeler ise 'protected designations of origin', '*protected geographical indications*', '*traditional specialities guaranteed*' ve '*optional quality terms*'dır. 1151/2012 sayılı Tüzük'te kullanılan kavramlar, aşağıda ayrıntılı olarak incelenecek olan[17], bu kavramlara ilişkin tanımlar dikkate alındığında Türkçe'ye şu şekilde tercüme edilebilir:

- 'Protected designations of origin' kavramının Türkçe'deki kelime karşılığı 'korunmakta olan köken adı' olup SMK'daki 'menşe adı' kavramına karşılık gelmektedir.

- 'Protected geographical indications' kavramının Türkçe'deki kelime karşılığı 'korunmakta olan coğrafi işaretler' olup SMK'daki 'mahreç işareti' kavramına karşılık gelmektedir.

- 1151/2012 sayılı Tüzük'te Türk hukuku ve uluslararası hukukta öngörülmeyen bir başka coğrafi köken belirten işaret çeşidi olan 'ihtiyari kalite terimleri' (optional quality terms) ve 'ihtiyari kalite terimleri' kavramı altında da 'dağ ürünleri' (mountain product) ve 'ada tarım ürünleri' (*product of island farming*) hükme bağlanmıştır. 'Dağ ürünleri' ve 'ada tarım ürünleri' gibi ihtiyari kalite terimlerine ilişkin düzenlemeler[18] ile sadece dağlık alanlar veya adalar gibi belirli coğrafi özellik taşıyan bölgelerde üretilen ürünler için kullanılan işaretler ve bu işaret-

[13] Madrid Agreement for the Repression of False or Deceptive Indications of Source on Goods, 14.04.1891.

[14] Geneva Act Of The Lisbon Agreement on Appellations of Origin and Geographical Indications and Regulations under the Geneva Act of the Lisbon Agreement, 20.05.2015.

[15] Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights, 15.04.1994.

[16] **Özgür**, Didem (2011) Coğrafi İşaretlerin Korunması: Avrupa Birliği'ndeki Hukuki Çerçeve ve Türkiye Uygulaması. İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Avrupa Birliği Anabilim Dalı, Avrupa Çalışmaları Programı, Yayımlanmamış Doktora Tezi, s. 101 vd.; **Rauffus**, s. 40 vd., 139, 158; **Yıldız**, Burçak (2008), 'WIPO'nun Coğrafî İşaret Hukuku Alanındaki Faaliyetleri ile Paris, Madrit ve Lizbon Sözleşmelerinde Coğrafî Köken Gösteren İşaretlere İlişkin Düzenlemeler', Ankara Barosu Fikri Mülkiyet ve Rekabet Hukuku Dergisi, S. 1, C. 8, s. 54 vd.; **Yıldız**, Burçak (2008), '510/2006 Sayılı Tüzük'teki Düzenlemeler Işığında Avrupa Birliği Hukukunda Tarım Ürünleri ve Gıda Maddeleri Üzerindeki Menşe Adları ile Coğrafî İşaretlerin Korunması', Ankara Barosu Fikri Mülkiyet ve Rekabet Hukuku Dergisi, S. 2, C. 8, s. 61 vd.

[17] Ayrıntılı bilgi için bkz. **Rauffus**, s. 135 vd.

[18] 1151/2012 sayılı Tüzük m. 31 vd.

lerin kullanılabilmesi için gerekli şartlar hükme bağlanmıştır[19].

1151/2012 sayılı Tüzük'te menşe adları, mahreç işaretleri ve ihtiyari kalite terimleri dışında ayrıca 'geleneksel ürün adları' (*traditional specialities guaranteed*) da koruma altına alınmıştır.

2. 110/2008 Sayılı Tüzük'te Kullanılan Coğrafi Köken Belirten İşaretlere İlişkin Kavramlar

Distile alkollü içkiler üzerindeki coğrafi işaretlerin tanımlanmasına, sunumuna, etiketlenmesine ve korumasına yönelik kuralları düzenleyen 110/2008 sayılı Tüzük'te aynı zamanda coğrafi köken belirten işaretler de koruma altına alınmıştır. 110/2008 sayılı Tüzük'te koruma altına alınan 'protected geographical indications' kavramının Türkçe'deki kelime karşılığı 'korunmakta olan coğrafi işaretler' olup 1151/2012 sayılı Tüzük'te olduğu gibi SMK'daki 'mahreç işareti' kavramına karşılık gelmektedir. 110/2008 sayılı Tüzük'te menşe adları koruma altına alınmamıştır[20].

3. 1308/2013 Sayılı Tüzük'te Kullanılan Coğrafi Köken Belirten İşaretlere İlişkin Kavramlar

Tarımsal ürünlere ilişkin ortak piyasa düzenin oluşturulmasına yönelik kuralları hükme bağlayan 1308/2013 sayılı Tüzük, bu kapsamda şaraplara ilişkin coğrafi köken belirten işaretlere ilişkin düzenlemeler de öngörmüştür. 1308/2013 sayılı Tüzük'te 'menşe adı' (protected designations of origin), 'mahreç işareti' (*protected geographical indications*) ve 'geleneksel terim' (traditional term) [21] coğrafi köken belirten işaretler olarak koruma altına alınmıştır. 1308/2013 sayılı Tüzük'te 1151/2012 sayılı Tüzük'ten farklı 'ihtiyari kalite terimleri' ve bu kapsamda 'dağ ürünleri' ve 'ada tarım ürünleri' ve 'geleneksel ürün adları' ayrı bir şekilde koruma altına alınmamıştır.

4. 251/2014 Sayılı Tüzük'te Kullanılan Coğrafi Köken Belirten İşaretlere İlişkin Kavramlar

Aromatize şarapların tanımlanmasına, tarifine, sunumuna ve etiketlenmesine yönelik kuralları düzenleyen 251/2014 sayılı Tüzük kapsamında ayrıca aromatize şaraplara ilişkin coğrafi köken belirten işaretler de hükme bağlanmıştır. 251/2014 sayılı Tüzük, 110/2008 sayılı Tüzük'te olduğu gibi sadece 'mahreç işaretlerini' (geographical indications) koruma altına almıştır.

C. TÜRK HUKUKUNDA KULLANILAN COĞRAFİ KÖKEN BELİRTEN İŞARETLERE İLİŞKİN KAVRAMLAR

SMK m. 33'e göre gıda, tarım, maden, el sanatları ürünleri ve sanayi ürünleri, coğrafi işaret veya geleneksel ürün adı korumasından yararlanır. SMK m. 34/I'de coğrafi işaret kavramına ilişkin genel bir tanım yapılmış ve coğrafi işaretlerin 'menşe adı' ya da 'mahreç işareti' olarak tescil edilebileceği hükme bağlanmıştır. SMK'da kullanılan 'coğrafi işaret' kavramı, AB hukukundaki 'geographical indication' kavramının birebir tercümesi olsa da içerik ve kapsam olarak aynı anlama gelmemektedir. AB hukukundaki coğrafi işaret kavramı büyük ölçüde SMK'daki 'mahreç işareti' kavramına karşılık gelmektedir. Türk hukukunda coğrafi işaret kavramının uluslararası sözleşmelerde ve AB hukukun-

[19] **Blakeney**, Michael (2019) The Protection of Geographical Indications, Cheltenham & Northampton, Edward Elgar Publishing Limited, pn. 3.273, 3.282 vd.

[20] **Mantrov**, Vadim (2014) EU Law on Indications of Geographical Origin: Theory and Practice, Cham & Heidelberg & New York & Dordrecht & London, Springer, s. 195.

[21] 1308/2013 sayılı Tüzük m. 112'ye göre geleneksel terim, geleneksel olarak Birlik ülkelerinde menşe adı veya mahreç işareti ile korunan şarap ürünleri için kullanılan isimlerdir. Bu isimler, menşe adı veya mahreç işaret ile korunan ürünlerin AB veya üye ülke kanunlarına göre korunduğuna yahut ürünün üretim veya yıllanma metoduna, kalitesine, rengine, ürünle ilgili tarihsel bir olaya işaret etmektedir, Ayrıntılı bilgi için bkz. **Özgür**, Coğrafi İşaretler, s. 207 vd.

da tam olarak karşılığı bulunmamaktadır[22]. Türk hukukunda menşe adının ve mahreç işaretinin dışında 'geleneksel ürün adı' da SMK kapsamında koruma altına alınmıştır.

Coğrafi işaret kavramının SMK'daki düzenleniş şekli doktrinde eleştirilmektedir. Yıldız'a göre coğrafi işaret kavramının menşe adının ve mahreç işaretinin bir üst kavramı olarak kullanılması, hukuk tekniği açısından yerinde olmadığı gibi yanıltıcı niteliktedir. Zira SMK'daki 'coğrafi işaret' kavramı ile 'mahreç işareti' kavramı eş kapsamlı kavramlar olmalarına rağmen içerikleri birbirinden farklı kavramlarmış gibi kullanılmaktadır. Yıldız, bu görüşünü özetle şu şekilde gerekçelendirmektedir:

- Menşe adı ile tüm veya esas özelliklerini belirli bir coğrafi alana özgü doğal ve beşerî unsurlardan alan, üretimi, işlenmesi ve diğer işlemlerin tümü bu coğrafi alanın sınırları içinde gerçekleşen ürünler korunmaktadır (SMK m. 34/I-a). Bir ürünün mahreç işareti ile korunabilmesi için aranan şartlar, menşe adı için aranan şartlara göre daha esnek niteliğe sahiptir. Mahreç işaretleri ile belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri bakımından bir coğrafi alan ile özdeşleşen; üretimi, işlenmesi ve diğer işlemlerinden en az biri belirlenmiş coğrafi alanın sınırları içinde yapılan ürünler korunmaktadır (SMK m. 34/I-b). Buna göre her menşe adı aynı zamanda mahreç işareti sayılmaktadır.

- Coğrafi işaret kavramı, sadece menşe adı ve mahreç işaretinden ibarettir ve menşe adı ve mahreç işaretinden başka bir coğrafi köken belirten işareti içinde barındırmamaktadır. Bu da göstermektedir ki coğrafi işaret kavramı, aslında menşe adını da içinde barındıran mahreç işaretinden ibarettir.

- Ayrıca mehaz metinlerde de 'coğrafi işaret', 'menşe adı ve mahreç işareti'nin bir üst kavramı olarak kullanılmamakta; 'geographical indication' kavramı mahreç işareti kavramını karşılamaktadır.

Bu sebeplerle aralarında içerik olarak fark bulunmayan coğrafi işaret kavramı ile mahreç işareti kavramının farklı kavramlarmış gibi kullanılması ve mahreç işaretinin coğrafi işaretin bir alt dalıymış gibi hükme bağlanması gereksiz ve yanıltıcı niteliktedir.

Yıldız, söz konusu gerekçelerle hukukumuzda da AB hukukuna uygun olarak coğrafi işaret ve mahreç işareti ayrımından vazgeçilmesini ve mahreç işareti kavramı yerine 'coğrafi işaret' kavramının kullanılmasını savunmaktadır[23].

Eş anlamlı olan coğrafi işaret ve mahreç işareti kavramlarının sanki farklı anlamlara geliyormuş gibi kullanılması, coğrafi işaret kavramının menşe adı ve mahreç işaretinin ötesinde bir anlam taşıdığı intibaının uyandırılması kanaatimizce de yerinde değildir. Ancak SMK'da kullanılan 'mahreç işareti' kavramı yerine 'coğrafi işaret' kavramının kullanılması, bu kavramın Türk hukukundaki yerleşik kullanımı, akademik çalışmalarda ve uygulamada karışıklıklara sebep olabilecektir. Ayrıca coğrafi köken belirten işaretlere yönelik yapılan yayımlarda veya coğrafi köken belirten işaretlere ilişkin mahkeme kararlarında menşe adlarını ve mahreç işaretlerini bir çatı altında toplayıp ifade etmek için tek bir kavrama duyulan ihtiyaç da göz ardı edilmemelidir. Bu kavramlara ilişkin ayrımın karar verici olmadığı yerlerde bu kavramlardan bahsedilirken bunların ayrı ayrı ifade edilmesi yerine tek bir kavram kullanılması özellikle mahkeme kararlarında ve akademik çalışmalarda daha kullanışlı bir dil sağladığı için tercih edilmektedir. Örneğin AB mevzuatını ele alan birçok yabancı literatürde 'geographical indication' kavramının kelime karşılığı olan 'coğrafi işaret' kavramı, kullanım kolaylığı sebebi ile menşe adı, mahreç işareti ve diğer coğrafi köken

[22] **Bozgeyik**, Hayri (2009), 'Coğrafi İşaretlerin Kullanımı ve Denetimi (Antep Baklavasının Coğrafi İşaret Olarak Tescili Üzerine)', Ankara Barosu Fikri Mülkiyet ve Rekabet Hukuku Dergisi, S. 2, C. 9, s. 13; **Yıldız**, Burçak (2007), 'Coğrafî İşaretlere ve Coğrafî Köken Gösteren Diğer İşaretlere İlişkin Olarak Uluslararası Sözleşmelerde ve Avrupa Birliği Hukukunda Kullanılan Kavramların Kapsamı ile Bu Kavramların Hukukumuza Uyarlanması Sorunu', Ankara Barosu Fikri Mülkiyet ve Rekabet Hukuku Dergisi, S. 4, C. 7, s. 39, 80.

[23] **Yıldız**, Coğrafi İşaret Kavramı, s. 81 vd.; Bu görüşe destekler nitelikte **Özgür**, Coğrafi İşaretler, s. 12 vd.

belirten işaretleri içinde barındıracak şekilde kullanılmaktadır. Örneğin Michael Blakeney'in 'The Protection of Geographical Indications' başlıklı kitabında; Dev Gangjee'nin 'Relocating the Law of Geographical Indications' başlıklı kitabında; WIPO'nun 'Geographical Indications An Introduction' başlıklı yayımında ve benzeri diğer yayımların başlıklarında kullanılan 'coğrafi işaret' kavramı, coğrafi köken belirten işaretlerin hepsini kapsayacak şekilde kullanılmaktadır. Türk hukuku bakımından 'coğrafi işaret' kavramı 'menşe adları' ve 'mahreç işaretleri' için sadece bir üst kavram olarak kullanılabilir. Kanaatimizce SMK'da coğrafi işaretlere ilişkin kullanılan kavramlarda değişiklik yapılmasından ziyade coğrafi işaret kavramının yukarıdaki eleştiriler dikkate alınarak şu şekilde bir tanımlanması daha yerinde olacaktır: "Coğrafi işaret, menşe adını ve mahreç işaretini içinde barındıran bir üst kavramdır". Böylece 'coğrafi işaret' kavramının sadece menşe adlarını ve mahreç işaretlerini içinde barındıran ve bunların ötesinde bir anlama sahip olmayan bir kavram olduğu da açıklığa kavuşturulmuş olacaktır.

III. AB HUKUKUNDA MENŞE ADININ VE MAHREÇ İŞARETİNİN TESCİL EDİLEBİLME ŞARTLARI

A. 1151/2012 Sayılı Tüzük'e Göre Menşe Adı Ve Mahreç İşareti Olarak Tescil Edilebilecek Tarım Ve Gıda Ürünleri

1. 1151/2012 Sayılı Tüzük'ün Kapsamı

1151/2012 sayılı Tüzük m. 2/I ve II'ye göre bu Tüzük, Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Antlaşma (Treaty on the Functioning of the European Union)[24] EK-I'de düzenlenen insan tüketimine yönelik tarım ürünleri ve bu Tüzük'ün EK-I'inde[25] düzenlenen diğer tarım ve gıda ürünleri için geçerlidir. Komisyon, uluslararası yükümlülükleri yerine getirmek amacıyla ve yeni üretim yöntemlerini ve materyallerini dikkate alarak bu Tüzük'ün EK-I'inde öngörülen tarım ve gıda ürünlerine eklemeler yapabilir. Bu Tüzük, alkollü içecekler, aromatize şaraplar ve üzüm sirkesi hariç olmak üzere 1234/2007 sayılı Tüzük'ün[26] EK-XIb'deki bağcılığa ilişkin ürünler hakkında uygulanmaz[27].

2. Menşe Adı Kavramı

1151/2012 sayılı Tüzük m. 5/I'e göre, bir ürünün menşe adı ile korunabilmesi için aşağıdaki şartların varlığı gereklidir:

- Ürün, belirli bir yöreden, bölgeden veya istisnai de olsa bir ülkeden kaynaklanmalıdır.

- Ürünün doğal ve beşerî etkenler de dâhil olmak üzere kalite veya özellikleri, tamamen veya esas itibariyle coğrafi çevreden kaynaklanmalıdır.

- Ürünün üretim aşamalarının tümünün sınırları belirlenmiş olan coğrafi alanda gerçekleşmesi gereklidir.

---

[24] EK-I'de sayılan insan tüketimine yönelik tarım ürünlerinin belli başlıları şunlardır: Canlı hayvan, et, balık, süt ve süt ürünleri, mide, bağırsak gibi bazı sakatatlar, hayvansal kökenli ürünler, sebzeler, bitkiler, kökler, meyveler, çay, kahve, baharatlar, tahıl, süt ürünleri, yağlı bitki tohumları, yağlı meyveler, tohumlar, şeker, yemek sirkesi vd.

[25] EK-I'de sayılan tarım ve gıda ürünleri şunlardır: Bira, çikolata ve yan ürünleri, unlu mamuller, bitki özlerinden yapılan içecekler, hamur işleri, tuz, doğal sakızlar, reçineler, hardal, saman, temel yağlar, şişse mantarı, kırmız böcek boyası, çiçekler ve süs bitkileri, pamuk, yün hasır, temizlenmiş keten, deri, kürk, kuş tüyü.

[26] Avrupa Konseyi'nin 22 Ekim 2007 Tarih ve 1234/2007 Sayılı Ortak Tarımsal Pazar Organizasyonunun Kurulmasını Düzenleyen ve Belirli Tarımsal Ürünlere İlişkin Özel Hükümleri Belirleyen Tüzük (Council Regulation (EC) No 1234/2007 of 22 October 2007 establishing a common organisation of agricultural markets and on specific provisions for certain agricultural products (Single CMO Regulation).

[27] **Blakeney**, pn. 3.24 vd.; **Rathke**, Kurt-Dietrich (2018), Lebensmittelrecht, W. Zipfel & K. D. Rathke (Editör), München, Verlag C.H. Beck, EU-Qualitätsregelungen-Verordnung Geltungsbereich Art. 2 pn. 4 vd.; **Schulteis**, Thomas (2020), BeckOK Markenrecht, Kur, Annette & v. Bomhard, Verena & Albrecht, Friedrich (Editör), München, Verlag C.H. Beck, § 130 MarkenG pn. 3 vd.; **Yıldız**, 510/2006 Sayılı Tüzük, s. 22 vd.

1151/2012 sayılı Tüzük m. 3/VII'ye göre "üretim aşaması"ndan maksat; bir ürünün imalatı, işlenmesi veya hazırlanmasıdır[28].

Söz konusu bu düzenlemeye göre bir ürünün menşe adı ile korunabilmesi için ürünün kökeni ve özellikleri arasında objektif bir bağın bulunması gereklidir. Bir başka ifadeyle ürünün özellikleri, belirli bir coğrafi alanın toprak yapısı, iklimi (doğal etkenler), hayvan yetiştirme yöntemi, üretim yöntemleri (beşerî etkenler) gibi objektif olarak belirlenebilir özelliklerden kaynaklanmalıdır[29]. Bir ürünün menşe adı ile korunabilmesi için kalite ve özelliklerini tamamen ilgili coğrafi bölgeden alması gerekli olmayıp ürünün kalite ve özelliklerinin 'esas itibariyle' ilgili coğrafi bölgeden kaynaklanması yeterlidir. Bu şartın varlığı için coğrafi etkenlerin ürünün kalite ve özellikleri üzerinde karakteristik, ayırıcı bir etkisinin olması gereklidir[30].

Ürünle sıkı bir bağ içinde bulunan coğrafi alan; bir yöre, bir bölge olabileceği gibi istisnai de olsa bir ülke de olabilir. Bir menşe adı ile tanımlanan ürünün kökenin bir ülkeden kaynaklanması istisnai bir durumdur. Söz konusu bu kural, Lüksemburg gibi yüz ölçümü küçük ve nüfusu az olan ülkelerden kaynaklanan ürünlere ilişkin çıkarılsa da bu istisna Danimarka ('Danablu' peyniri için), İsveç ('Svecia' peyniri için) ve Yunanistan ('Feta' peyniri için) gibi ülkeler için de uygulanmıştır[31]. 1151/2012 sayılı Tüzük'ün Uygulanmasına Yönelik 668/2014 sayılı Tüzük[32] m. 2'ye göre coğrafi bölgelerin fiziksel ve idari sınırlarının açık ve herhangi bir şüpheye yer bırakmayacak şekilde gösterilmesi gereklidir. 1151/2012 sayılı Tüzük m. 5/I'e göre menşe adından bahsedilebilmesi için menşe adının ürünün kaynaklandığı yörenin, bölgenin veya ülkenin adı ile bağlantılı bir isim olması gerekli olmayıp; ürünün kökeninin ilgili yöre, bölge veya ülkeden kaynaklanması yeterlidir[33].

Menşe adı ile korunan ürünün kalite veya özelliklerinin tamamının veya esas özelliklerinin belirli bir coğrafi alandan kaynaklanması gerekse de belirli şartların varlığı halinde bir ürünün menşe adı ile korunabilmesi için hammaddesinin ilgili bölgeden kaynaklanması gerekmeyebilir. Buradaki hammadde kavramı; sadece canlı hayvanları, et ve sütü kapsamaktadır[34]. 1151/2012 sayılı Tüzük m. 5/III'e göre bir ürünün hammaddesinin farklı bir coğrafi alandan veya ürünün üretildiği yerden daha geniş bir coğrafi bölgeden kaynaklanması durumunda da ürün menşe adı ile korunabilecektir[35]. Bunun için aşağıdaki şartların gerçekleşmesi gereklidir:

- Hammaddenin üretildiği bölgenin sınırları belirli olmalıdır.

- Hammaddenin elde edilmesi için özel şartlar bulunmalıdır.

- Hammaddenin özel şartlara uyularak elde edilip edilmediği, kontrol sistemleri ile güvence altına alınmalıdır.

- Menşe adının 01 Mayıs 2004 tarihinden önce kaynak ülkesinde menşe adı olarak tanınması gereklidir.

---

28 **Rathke**, Art. 3 pn. 25 vd.

29 **Schulteis**, § 130 MarkenG pn. 9; **Härtel**, Ines (2014), 'Geografische Herkunftsangaben als Rechtsgut – das Schutzsystem der EU für Agrarerzeugnisse und Lebensmittel'. Przegląd Prawa Rolnego (Agricultural Law Review), S. 15, C. 2, s. 184; **Zappalaglio & Guerrieri & Carls**, s. 35 vd.

30 **Ramírez**, s. 155; **Rathke**, Art. 5 pn. 9.

31 **Ramírez**, s. 152 vd.

32 Commission Implementing Regulation (Eu) No 668/2014 Of 13 June 2014 Laying Down Rules For The Application Of Regulation (Eu) No 1151/2012 Of The European Parliament And Of The Council On Quality Schemes For Agricultural Products And Foodstuffs (Tarım Ürünleri ve Gıda Maddelerinde Kalite Planı Hakkında 1151/2012 sayılı Tüzük'ün Uygulanmasına Yönelik Kuralların Kabulüne İlişkin Tüzük).

33 **Ramírez**, s. 152; **Heine**, Joachim Friedrich (1993), 'Das neue gemeinschaftsrechtliche System zum Schutz geographischer Bezeichnungen', GRUR, s. 99; **Özgür**, Coğrafi İşaretler, s. 224 vd.; **Rathke**, Art. 5 pn. 9, 16; **Yıldız** Coğrafi İşaret Kavramı, s. 63 vd.

34 **Ramírez**, s. 156 vd.

35 **Ramírez**, s. 157; **Schulteis**, § 130 MarkenG pn. 10.

Söz konusu bu istisna, ilgili menşe adının tescili sırasında uygulama bulacaktır. Menşe adına ilişkin şartnamede menşe adı ile korunan ürünün hammaddesinin belirli bir yöreden, bölgeden veya ülkeden kaynaklandığı yazılı ise menşe adının üretilen ürünler üzerinde kullanılabilmesi için ürünün hammaddesinin ilgili yöreden, bölgeden veya ülkeden kaynaklanması gereklidir. Aksi takdirde 1151/2012 sayılı Tüzük m. 13'e göre menşe adı üzerindeki hakların ihlali söz konusu olacaktır [36].

Coğrafi köken belirten işaretler için Birlik sembolleri oluşturulmasına ilişkin 664/2014 sayılı Tüzük[37] m. 1, hayvansal kökenli ürünler bakımından özel bir düzenleme öngörmüştür. Buna göre menşe adı ile korunan hayvansal kökenli ürünlerde yemlik malzemenin de tamamen sınırları belirlenmiş bir coğrafi bölgeden kaynaklanması gereklidir. Bunun teknik olarak mümkün olmaması durumunda yemlik malzemenin belirtilen coğrafi bölgenin dışından da tedarik edilmesi mümkündür. Ancak bunun için menşe adı ile korunan ürünün özellikle coğrafi bölgeden kaynaklanan kalitesi ve nitelikleri zarar görmemelidir. Ayrıca coğrafi bölgenin dışından tedarik edilen yemlik malzemenin yıllık bazda kuru malzemenin %50'sini geçememesi gereklidir.

3. Mahreç İşareti Kavramı

1151/2012 sayılı Tüzük m. 5/II'e göre, bir ürünün mahreç işareti ile korunabilmesi için aşağıdaki şartların varlığı gereklidir:

- Ürün belirli bir yöreden, bölgeden veya bir ülkeden kaynaklanmalıdır.

- Ürünün kalitesi, ünü veya diğer özellikleri asıl olarak coğrafi kökeninden kaynaklanmalıdır.

- Ürünün üretim aşamalarından en az biri sınırları belirlenmiş olan coğrafi alanda gerçekleşmelidir.

Bir ürünün mahreç işareti ile korunabilmesi için ürünün kalitesinin veya ününün yahut diğer bir özelliğinin tamamen olmasa da esaslı bir şekilde belirli bir coğrafi bölgeden kaynaklanması yeterlidir. Menşe adlarından farklı olarak bir ürünün mahreç işareti ile korunabilmesi için ürünün bütün üretim aşamalarının belirli bir coğrafi bölgede gerçekleşmesi gerekli olmayıp üretim aşamalarından sadece birinin bu bölgede gerçekleşmesi yeterlidir. Mahreç işaretlerini menşe adlarından ayıran bir diğer fark ise mahreç işaretlerinde ürünün kökeni ve özellikleri arasındaki bağın belirli bir coğrafi alanın toprak yapısından, ikliminden (doğal etkenler) ve benzeri objektif nitelik taşıyan etkenlerden kaynaklanmasının gerekli olmamasıdır. Bir ürünün mahreç işareti ile korunabilmesi için sübjektif nitelik taşıyan 'ürüne ait ününün' belirli bir coğrafi bölgeden kaynaklanması yeterlidir[38]. Bir ürünün sahip olduğu ünü dolayısıyla mahreç işareti ile korunabilmesi için 'ortalama tüketicinin' ürünün özellikle insani beceriler veya üretim yöntemleri dolayısıyla edindiği belirgin özellik ve nitelikleri ve coğrafi kökeni arasında bir bağ kurabilmesi gereklidir[39].

Bir ürünün özelliklerinin belirli bir bölgeden kaynaklanıp kaynaklanmadığının tespitinde uygulamada sıklıkla tartışmalara sebep olan konulardan biri şudur: Mahreç işareti ile korunmak istenen bir

[36] **Rathke**, Art. 5 pn. 19.

[37] Commission Delegated Regulation (EU) No 664/2014 of 18 December 2013 supplementing Regulation (EU) No 1151/2012 of the European Parliament and of the Council with regard to the establishment of the Union symbols for protected designations of origin, protected geographical indications and traditional specialities guaranteed and with regard to certain rules on sourcing, certain procedural rules and certain additional transitional rules (1151/2012 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Tüzük'üne Tescilli Menşe Adı, Tescilli Coğrafi İşaret ve Geleneksel Ürün Adları için Birlik Sembolleri Oluşturması ile İlgili ve Belli Usul Kurallarının ve Belli Ek Geçici Kurallar ile İlgili Eklemeler Yapan 664/2014 Sayılı Komisyon Tüzüğü).

[38] **Härtel**, s. 184; **Rathke**, Art. 5, pn. 39 vd.; **Ramírez**, s. 151, 158; **Rauffus**, s. 160; **Schulteis**, § 130 MarkenG pn. 13; **Yıldız**, Coğrafi İşaret Kavramı, s. 67 vd.; **Zappalaglio & Guerrieri & Carls**, s. 36 vd.

[39] **Rathke**, Art. 5, pn. 39 vd.; **Ramírez**, s. 151, 158; **Rauffus**, s. 160; **Schulteis**, § 130 MarkenG pn. 13; **Yıldız**, Coğrafi İşaret Kavramı, s. 67 vd.; **Zappalaglio & Guerrieri & Carls**, s. 36 vd.

ürünün şartnamesinde üretildiği bölgenin sınırları içinde paketlenmesine ilişkin bir koşulun belirtilebilmesi, hangi şartların varlığı halinde mümkündür?

ABAD, vermiş olduğu kararlarla bu konuya ilişkin genel ilkeleri belirlemiştir[40]. ABAD'ın bu konuya ilişkin görüşü 19.12.2018 tarih ve C-367/17 sayılı 'Schwarzwälder Schinken' (Kara Ormanlar Jambonu) kararı ile şu şekilde özetlenebilir:

'Schutzverbandes der Schwarzwälder Schinkenhersteller'in (Kara Ormanlar Jambon Üreticileri Birliği – Burada kısaca 'Birlik' olarak isimlendirilecektir) başvurusu üzerine 'Schwarzwälder Schinken' (Kara Ormanlar Jambonu) isimli jambon, 25.01.1997 tarihinde mahreç işareti olarak tescil edilmiştir. Birlik, 2005 yılında Alman Patent ve Marka Kurumu'na yaptığı başvuru üzerine 'Schwarzwälder Schinken' mahreç işaretinin özelliklerinde değişiklik yapılmasını ve 'Schwarzwälder Schinken'nın üretildiği bölgede dilimlenip paketlenmesinin şartnameye bir unsur olarak yazılmasını talep etmiştir. Bu talebe karşı et ürünleri alanında ticari faaliyetler yürüten EC firması itiraz etmiştir. EC firması, 'Schwarzwälder Schinken' isimli ürünü, üretildiği bölge dışında kesip paketleyerek satışa sunmaktadır. Alman Patent ve Marka Kurumu, Birlik'in başvurusunu o tarihte yürürlükte olan 510/2006 sayılı Tüzük'e[41] aykırı olması sebebi ile reddetmiştir. Birlik, bu karara karşı itiraz etmiştir. Federal Patent Mahkemesi, Birlik'in yaptığı başvurunun 510/2006 sayılı Tüzük'e uygun olduğu gerekçesi ile Alman Patent ve Marka Kurumu'nun verdiği kararı iptal etmiştir. EC firması, bu karara karşı itiraz etmiştir. Alman Federal Mahkemesi, davayı bekletici sorun yaparak, ön karar davası yoluyla ABAD'dan genel olarak şu sorunun cevaplandırılmasını istemiştir:

Bir ürünün mahreç işareti ile korunabilmesi için sadece üretildiği bölgede dilimlenmesinin ve paketlenmesinin şartnameye bir koşul olarak yazılması, 510/2006 sayılı Tüzük m. 4/II-e ve aynı şekilde 1151/2012 sayılı Tüzük m. 7/I-e hükümüne aykırılık teşkil etmekte midir?

ABAD'a göre 510/2006 sayılı Tüzük m. 4/II-e ve 1151/2012 sayılı Tüzük m. 7/I-e hükümleri uyarınca, başvuruda bulunan Birlik, ürünün kendine özgü niteliklerini açıklayarak 'ürünün kalitesinin korunması, kökeninin ve kontrolünün garanti altına alınması için neden sınırları belirli bir bölgede paketlenmesi gerektiğini' yeterli bir şekilde gerekçelendirmelidir. Bu düzenleme ile mahreç işareti ile korunan ürünlerin kalitesinin, itibarının korunması veya ürünlerin kökeni yahut kontrollerinin güvence altına alınması; ayrıca tüketicilerin ürünlerin belirli bir coğrafi bölgeden kaynaklandığına yönelik olan güvenlerinin korunması ve bu tür ürünleri üreten üreticilerin adil bir rekabet ortamında rekabet edebilmeleri amaçlanmaktadır.

Jambonun üretildiği yerde dilimlenmesine ve paketlenmesine ilişkin ürüne mahreç işareti niteliği kazandırdığı iddia edilen özelliklerin şartnameye yazılabilmesi için şu hususların ispatı gereklidir:

- Birlik, jambonun üretildiği yerde dilimlenmesi ve paketlenmesi ile ürünün piyasaya sunuluş şeklini daha iyi şekilde kontrol edebilecektir.

- Birlik, jambonun üretildiği yerde dilimlenmesi ve paketlenmesi ile ürünün kalitesini, orijinalliğini ve itibarını daha iyi şekilde koruyabilecektir.

- Ürünün belirli bir coğrafi bölgede paketlenmemesi durumunda ürünün kalitesine ilişkin risklerin artırması gereklidir. Ürünün üretildiği bölgenin dışında dilimlenip paketlenmesi durumunda ürün hakkında uzmanlaşmış olan kişilerin yetersizliği, ürüne ilişkin yapılacak kontrollerin güvenirliğini ürünün üretildiği bölgede yapılacak kontrollere göre azaltabilecektir. Ancak söz konusu bu riskler, diğer benzeri ürünler için de geçerli ise ürünün belirli bir coğrafi bölgede paketlenmesi mahreç işareti koruması için gereklilik arz etmeyecektir.

[40] ABAD, 20.05.2003, C-108/01 – *Proscuitto di Parma*; ABAD, 20.05.2003, C-469/00 – *Grana Padano*; ABAD, 19.12.2018, C-367/17 – *Schwarzwälder Schinken*.

[41] 510/2006 sayılı Tüzük, 1151/2012 sayılı Tüzük ile yürürlükten kaldırılmıştır.

Bu sebeplerle üretildiği yerde dilimlenmesi ve paketlenmesi ürünün kalitesini korumak, kökeni ve kontrolünü garanti altına almak için gerekli ve ölçülü bir araç ise, ürünün üretildiği bölgede dilimlenmesinin ve paketlenmesinin şartnameye bir koşul olarak yazılması Birlik hukukuna aykırılık teşkil etmeyecektir. Söz konusu bu şartlarının varlığı, ilgili Üye ülke mahkemeleri tarafından tespit edilmelidir.

ABAD, bir başka kararında da 'Grana Padano' menşe adı ile korunan bir peynirin kaynaklandığı bölgede rendelenip paketlenmesinin ürünün ün ve kalitesini etkileyebileceğini; bu sebeple peynirin kaynaklandığı bölgede rendelenip paketlenmesinin menşe adına ilişkin bir ürün özelliği olarak şartnameye yazılabileceğini hükme bağlamıştır[42].

B. 110/2008 SAYILI TÜZÜK'E GÖRE MAHREÇ İŞARETİ OLARAK TESCİL EDİLEBİLECEK DİSTİLE ALKOLLÜ İÇKİLER

1. 110/2008 Sayılı Tüzük'ün Konu ve Uygulama Alanı

110/2008 sayılı Tüzük m. 1/I'e göre bu Tüzük, distile alkollü içkilere (spirit drinks) ilişkin kavramların tanımlanmasını, distile alkollü içkilerin işaretlenmesini, sunumunu, etiketlenmesini ve distile alkollü içkilerin mahreç işareti ile korunmasını hükme bağlamaktadır.

110/2008 sayılı Tüzük m. 1/II'ye göre bu Tüzük, üye olan veya üye olmayan ülkelerde üretilmiş olması bakımından bir ayrım yapmaksızın Birlik içinde pazara sunulan distile alkollü içecekler ve Birlik içinde ihraç amacıyla üretilen distile alkollü içkiler için geçerlidir. Bu Tüzük, ayrıca alkollü içkilerin üretiminde kullanılan tarımsal kökenli etil alkol ve/veya damıtılmış ürünler ve gıda maddelerinin sunum ve paketlenmesinde kullanılan distile alkollü içkilerin işaretlenmesi için de uygulanır.

2. Distile Alkollü İçki (*Spirit Drinks*) Kavramı

110/2008 sayılı Tüzük m. 2, distile alkollü içki kavramını, distile alkollü içkilerin taşıması gereken şartları sayarak tanımlamıştır. Buna göre distile alkollü içkiden bahsedilebilmesi için aşağıdaki şartların varlığı gereklidir:

a. Alkollü içki, insan tüketimine yönelik olmalıdır;

b. Alkollü içki, belirli duyusal özelliklere sahip olmalıdır;

c. Alkollü içki, en az %15 oranında alkol içermelidir;

d. Alkollü içki aşağıdaki şekilde üretilmelidir:

i) Alkollü içki, ya aroma vericiler eklenerek veya eklenmeden doğal fermante ürünlerin distilasyonu dolayısıyla; ve/veya bitkisel maddelerin tarımsal kökenli etil alkol ve/veya tarımsal kökenli damıtılmış ürünler ve/veya bu Tüzük'e göre alkollü içecek sayılan içkiler içinde maserasyonu[43] veya benzer şekilde işlenmesi yolu ile üretilmelidir;

ve/veya EK 1/3 anlamında aroma vericiler, şeker veya diğer tatlandırıcı ürünler ve/veya diğer tarımsal ürünler ve/veya gıda maddelerinin tarımsal kökenli etil alkole ve/veya tarımsal kaynaklı damıtılmış ürünlere ve/veya bu Tüzük'e göre alkollü içki sayılan içeceklere eklenmesiyle yolu ile üretilmelidir.

ii) Veya distile alkollü içki, aşağıdaki ürünlerden biri veya birkaçı ile karıştırılması yolu ile üretilmelidir:

[42] ABAD, 20.05.2003, C-469/00 – *Grana Padano*.

[43] "Maserasyon, şarabın renk alması için üzümün kabukları ile birlikte sıkıldıktan sonra elde edilen üzüm suyunun bekletilmesidir. Bu süreç ne kadar uzun olursa renk koyuya doğru gider. Ayrıca üzümün karakteristik özellikleri de bu işlem sonucu şaraba geçer. Tanen dediğimiz, şaraba kekremsi tat veren madde maserasyon ile şaraba geçer", **Çelik**, Halil Uğur (2019) Gastronomide Şarabın Yeri ve Önemi Bir İşletme Örneği, T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s. 24 vd.

- Diğer distile alkollü içkiler ve/veya

- Tarımsal kökenli etil alkol veya tarımsal kaynaklı damıtılmış ürünlerle ve/veya

- Diğer alkollü içkilerle ve/veya

- İçeceklerle karıştırılması yolu ile üretilmelidir.

2203, 2204, 2205, 2006 ve 2007 sayılı Avrupa Birliği ülkeleri tarafından kullanılan Kombine Nomanklatür (Combined Nomenclature-CN)[44] kodları kapsamında sayılan alkollü içkiler, bu Tüzük anlamında distile alkollü içki sayılmaz[45]. 110/2008 sayılı Tüzük m. 2/I-c'de distile alkollü içkinin varlığı için aranan %15'lik oran, Ek-II'nin 41. maddesinde sayılan yumurta likörünün (veya advocaat veya avocat veya advokat şeklinde isimlendirilen likör) distile alkollü içki sayılmasında dikkate alınmaz.

3. Distile Alkollü İçkilere İlişkin Mahreç İşareti Kavramı ve Unsurları

110/2008 sayılı Tüzük m. 15/I. maddesinde distile alkollü içkilere ilişkin 'mahreç işareti' kavramı, şu şekilde tanımlanmıştır: "*Bu Tüzük'e göre mahreç işareti, distile alkollü içkinin bir ülkeden, bölgeden veya yöreden kaynaklandığına işaret eden; kalitesinin, ününün veya diğer niteliklerinin esas itibariyle bu coğrafi kökene dayandığı işarettir*". Bu tanıma göre bir ürünün mahreç işareti ile korunabilmesi için aşağıdaki şartların varlığı gereklidir:

- Mahreç işareti, distile alkollü içkinin bir ülkeden, bölgeden veya yöreden kaynaklandığına işaret etmelidir. Bu sebeple mahreç işaretinin distile alkollü içkinin kökeni olan coğrafi yeri çağrıştırması, hatırlatması gerekmektedir. Bu bölgenin 110/2008 sayılı Tüzük m. 1/II'ye göre mutlaka AB içerisinde bulunan bir bölge olması şart olmayıp; mahreç işareti, Birliğe üye olmayan üçüncü ülkelere ait bölgelerden de kaynaklanabilir[46].

- 110/2008 sayılı Tüzük anlamında mahreç işaretinden bahsedilebilmesi için mahreç işaretinin kalitesinin veya ününün veya diğer niteliklerinden birinin ürünün esas itibariyle kaynaklandığı coğrafi bölgeye işaret etmesi, atfedilebilir olması gerekli ve yeterlidir. Distile alkollü içkinin kalite ve ünü dışındaki 'diğer niteliklerinden' maksat 110/2008 sayılı Tüzük m. 17'ye göre distile alkollü içkiye ilişkin yapılan başvuruda verilmesi gereken teknik şartnamede yazılması gereken unsurları ifade etmektedir. Bu unsurlar özellikle distile alkollü içkinin yapımında kullanılan, ilgili coğrafi bölgeye özgü ve değişmeyen yöresel yöntemler ve coğrafi kökenle veya coğrafi çevre ile bağı kanıtlayan bilgilerdir. Mahreç işaretine konu olan ürün, niteliklerini doğal unsurlardan alabileceği gibi üretim teknikleri gibi beşerî unsurlardan da alabilecektir[47]. 1151/2012 sayılı Tüzük m. 5/II'de hükme bağlanan mahreç işaretleri için aranan şartlardan farklı olarak üretim aşamalarından en az birinin ilgili coğrafi bölgeden kaynaklanması şartı, 110/2008 sayılı Tüzük ile korunan mahreç işaretleri için aranmamıştır.

---

[44] Avrupa Birliği'nde ürünlerin sınıflandırılmasına yönelik kullanılan koddur. Bu kod Avrupa Birliği ortak gümrük tarifelerindeki ürünlerin ve aynı zamanda Avrupa Birliği'nin dış ticarete yönelik istatistiklere konu olan ürünlerin yeknesaklaştırılması amacıyla oluşturulmuştur, <https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/calculation-customs-duties/what-is-common-customs-tariff/combined-nomenclature_de> s.e.t. 01.08.2020.

[45] Bu içecekler; malttan üretilen biralar (2203), taze üzüm şarabı (kuvvetlendirilmiş şaraplar dahil); üzüm şırası (2009 pozisyonunda yer alanlar sirkeler ve asetik asitten elde edilen sirke yerine geçen maddeler hariç) (2204), vermut ve diğer taze üzüm şarapları (bitkiler veya kokulu maddelerle aromalandırılmış) (2205), fermente edilmiş diğer içecekler (elma şarabı, armut şarabı, bal şarabı, sake gibi) (2206) ve alkol derecesi hacim itibariyle % 80 veya daha fazla olan tağyir (denatüre) edilmemiş etil alkol; alkol derecesi ne olursa olsun tağyir (denatüre) edilmiş etil alkol ve damıtım yoluyla elde edilen diğer alkollü içkilerdir (2207), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DE/TXT/PDF/?uri=OJ:L:1987:256:FULL&from=EN> s.e.t. 01.08.2020.

[46] **Özgür**, Didem (2015), 'Avrupa Birliği Hukukunda Alkollü Sert İçkilerin Üzerindeki Coğrafi İşaretlerin Korunması', Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Hakan Pekcanıtez'e Armağan, C. 16, s. 3510 vd.

[47] Krş. **Özgür**, Alkollü İçkiler Üzerindeki Coğrafi İşaretler, s. 3510.

C. 1308/2013 SAYILI TÜZÜK'E GÖRE MENŞE ADI VE MAHREÇ İŞARETİ OLARAK TESCİL EDİLEBİLECEK ŞARAPLAR

1. Koruma Kapsamı

1308/2013 sayılı Tüzük m. 92/I'e göre bu Tüzük kapsamında sağlanan menşe adı ve mahreç işareti koruması, her şarap çeşidi için değil Ek-VIII Kısım-II Numara 1, 3 ila 6, 8, 9, 11, 15 ve 16'daki şarap ürünleri için geçerlidir.

2. Menşe Adı Kavramı

1308/2013 sayılı Tüzük m. 93/I-a'ya göre Tüzük m. 92/I'de sayılan şarap ürünlerini tanımlamak üzere kullanılan bir yöre, bölge veya istisnai durumlarda bir ülkenin adı, aşağıdaki şartlara sahip olmak şartı ile menşe adı olarak korunabilir:

- Menşe adı ile tanımlanan ürünün doğal ve beşerî faktörler de dâhil olmak üzere kalite veya özellikleri, tamamen veya esas itibariyle belirli bir coğrafi çevreden kaynaklanmalıdır.

- Ürünün üretildiği üzümler, sadece bu coğrafi alandan kaynaklanmalıdır.

- Ürünün üretimi, bu coğrafi bölgede gerçekleşmelidir.

- Ürün, asma çeşidi olan 'vitis vinifera'dan üretilmelidir.

1308/2013 sayılı Tüzük m. 93/IV'e göre bir ürünün üretiminin belirli bir coğrafi bölgede gerçekleştiğinin kabulü için üretim sonrası aşmalar hariç olmak üzere üzümlerin hasadından şarabın tamamlanması aşamalarına kadar tüm işlemlerin belirli bir coğrafi bölgede gerçekleşmesi gereklidir[48].

1308/2013 sayılı Tüzük'e göre korunan menşe adının ve aşağıda ele alınacak olan mahreç işaretinin kaynaklandığı yöre, bölge veya ülkenin adını da içermesi gereklidir. Bu sebeple ürünün kaynaklandığı coğrafi alanın adını içermeyen soyut ürün isimleri kural olarak menşe adı ve mahreç işareti olarak korunamazlar. Ancak 1308/2013 sayılı Tüzük m. 93/II, menşe adlarında kullanılacak isimler bakımından bir istisna getirmiştir. Buna göre geleneksel olarak kullanılan isimler aşağıdaki şartları taşımaları kaydıyla menşe adı olarak kullanılabilirler:

- Bir şarabı nitelendirmelidir.

- Bir coğrafi isme işaret etmelidir.

- Menşe adları için aranan şartlara sahip olmalıdır.

- Menşe adı ve mahreç işaretlerinin korunması için gerekli işlemlere tabi tutulmuş olmalıdır.

3. Mahreç İşareti Kavramı

1308/2013 sayılı Tüzük m. 93/I-a'ya göre Tüzük m. 92/I'de sayılan şarap ürünlerini tanımlamak üzere kullanılan bir yöre, bölge veya istisnai durumlarda bir ülkenin adı, aşağıdaki şartlara sahip olmak kaydıyla mahreç işareti olarak korunabilir:

- Mahreç işareti ile tanımlanan ürünün kalitesi, itibarı veya özellikleri, belirli bir yöreden, bölgeden veya istisnai de olsa bir ülkeden kaynaklanmalıdır.

- Ürünün üretiminde kullanılan üzümlerin en az %85'i sadece bu coğrafi alandan kaynaklanmalıdır.

- Ürünün üretimi, bu coğrafi bölgede gerçekleşmelidir.

- Ürün, asma çeşidi olan 'vitis vinifera'dan veya 'vitis vinifera' ve diğer bir 'vitis' türünün melezlenmesi sonucu elde edilen asma çeşidinden üretilmelidir[49].

1308/2013 sayılı Tüzük m. 93/V'e göre ürünlerin üretiminde kullanılan üzümlerin %85'inin sınırları belirli bir coğrafi alandan kaynaklandığının kabulü, geriye kalan %15'lik kısmın mahreç işareti-

[48] **Schulteis**, § 130 MarkenG pn. 8.1.

[49] **Schulteis**, § 130 MarkenG pn. 12.1 vd.

nin kaynaklandığı üye ülkeden veya üzümlerin kaynaklandığı sınırları belirli bir bölge içinde kalmak şartı ile üçüncü bir ülkeden sağlanması halinde mümkündür.

D. 251/2014 SAYILI TÜZÜK'E GÖRE KORUNAN COĞRAFİ İŞARETLER

251/2014 sayılı Tüzük, aromatize şarap ürünlerine ilişkin coğrafi köken belirten işaretleri özel olarak korunma altına almıştır. 251/2014 sayılı Tüzük, 110/2008 sayılı Tüzük ile benzer şekilde aromatize şaraplara ilişkin coğrafi köken belirten işaretlerden sadece 'mahreç işaretlerini' koruma altına almıştır. Mahreç işareti kavramı, 251/2014 sayılı Tüzük m. 2/III'te şu şekilde tanımlanmıştır. Buna göre: "*Mahreç işareti, belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri itibariyle kökeninin bulunduğu yöreye, alana, bölgeye veya ülkeye dayanan aromatize şarap ürünlerini gösteren işaretleri… ifade eder*".

251/2014 sayılı Tüzük m. 3'te aromatize şarap ürünleri şu şekilde tanımlanmıştır: "*Aromatize şarap ürünleri, 1308/2013 sayılı Tüzük'e göre üretilen şarap ürünlerinden elde edilen aromalandırılmış ürünlerdir*". 251/2014 sayılı Tüzük m. 3 ve devamı maddelerinde aromatize şarap çeşitleri, özellikleri, üretim yöntemleri, etiketlenme şartları hükme bağlanmıştır. 251/2014 sayılı Tüzük m. 10 ve devamı maddelerinde ise aromatize şaraba ilişkin mahreç işareti başvuru şartları ve süreçleri düzenlenmiştir.

IV. TÜRK HUKUKUNDA MENŞE ADININ VE MAHREÇ İŞARETİNİN TESCİL EDİLEBİLME ŞARTLARI

SMK m. 34/I-a ve b'ye göre menşe adları ve mahreç işaretleri, 1151/2012 sayılı Tüzük'e benzer bir şekilde tanımlanmıştır. Buna göre:

"a) Coğrafi sınırları belirlenmiş bir yöre, bölge veya istisnai durumlarda ülkeden kaynaklanan, tüm veya esas özelliklerini bu coğrafi alana özgü doğal ve beşerî unsurlardan alan, üretimi, işlenmesi ve diğer işlemlerin tümü bu coğrafi alanın sınırları içinde gerçekleşen ürünleri tanımlayan adlar menşe adıdır.

b) Coğrafi sınırları belirlenmiş bir yöre, bölge veya ülkeden kaynaklanan, belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri bakımından bu coğrafi alan ile özdeşleşen, üretimi, işlenmesi ve diğer işlemlerinden en az biri belirlenmiş coğrafi alanın sınırları içinde yapılan ürünleri tanımlayan adlar mahreç işaretidir.

(2) Coğrafi bir yer adı içermese dahi birinci fıkrada yer alan şartları taşıyan bir ürünü belirtmek için geleneksel olarak kullanılan, günlük dilde yerleşmiş ve coğrafi bir yer adı içermeyen adlar da menşe adı veya mahreç işareti olabilir".

Söz konusu bu düzenlemeye göre bir ürünün menşe adı olarak tescil edilmesi için aşağıdaki şartların varlığı gereklidir:

- Ürün, coğrafi sınırları belirlenmiş bir yöre, bölge veya istisnai durumlarda ülkeden kaynaklanmalıdır.

- Ürün, tüm veya esas nitelik veya özelliklerini bu coğrafi alana özgü doğal ve beşerî unsurlardan almalıdır.

- Ürünün üretimi, işlenmesi ve diğer işlemlerin tümü bu coğrafi alanın sınırları içinde gerçekleşmelidir.

Bir ürünün mahreç işareti olarak tescil edilmesi için aşağıdaki şartların varlığı gereklidir:

- Ürün, coğrafi sınırları belirlenmiş bir yöre, bölge veya ülkeden kaynaklanmalıdır.

- Ürün, belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri bakımından bu coğrafi alan ile özdeşleşmelidir.

- Ürünün üretimi, işlenmesi ve diğer işlemlerinden en az birinin belirlenmiş bu coğrafi alanın sınırları içinde yapılması gereklidir.

Bir adın menşe adı veya mahreç işareti olabilmesi için ürün kaynaklandığı yörenin, bölgenin veya ülkenin adı ile bağlantılı bir isim olması gerekli

olmayıp; menşe adı ve mahreç işaretine ilişkin ürünü belirtmek için geleneksel olarak kullanılan ve günlük dilde yerleşmiş bir ad olması yeterlidir.

Söz konusu bu şartlar, 1151/2012 sayılı Tüzük'te menşe adı ve mahreç işareti için aranan şartlarla hemen hemen aynı içeriğe sahip olduğu ve Türk hukuk doktrinde de benzer şekilde ele alındığı için bu başlık altında menşe adı ve mahreçlerinin unsurları tekrar açıklanmayacak, yukarıdaki açıklamalarla yetinilecektir[50]. Bu başlık altında Türk hukukunun AB hukukundan ayrıştığı hususlara değinilecektir.

AB hukuku ile SMK arasındaki en önemli farklardan biri menşe adı ve mahreç işareti ile korunacak olan ürünlerin çeşitlerine ilişkindir. Yukarıda da bahsedildiği üzere, AB hukukunda sadece tarım ürünleri ve gıda maddeleri, distile alkollü içkiler, şaraplar ve aromatize şaraplar menşe ve/veya mahreç işareti ile koruma altına alınmışken; SMK'daki menşe adı ve mahreç işareti koruması ile tarım ve gıda ürünlerinin yanında maden, el sanatları ürünleri ve sanayi ürünleri de bu korumadan yararlanmaktadırlar (SMK m. 33).

Türk hukukunda AB hukukundan farklı olarak menşe adı ile korunacak ürünlerin üretiminde kullanılacak hammadde veya yemlik malzemenin hangi oranlarda kullanılması gerektiğine ilişkin SMK'da ayrı bir düzenleme söz konusu değildir.

110/2008 sayılı Tüzük, 1308/2013 sayılı Tüzük ve 251/2014 sayılı Tüzük'te distile alkollü içkiler, şaraplar ve aromatize şaraplara ilişkin menşe adının ve/veya mahreç işaretinin varlığı için aranan şartlar, genel olarak 1151/2012 sayılı Tüzük'teki menşe adı ve mahreç işaretleri için aranan şartlara büyük ölçüde benzerlik arz etmektedir. Ancak bu ürün çeşitlerinin kendilerine özgü özellikleri dolayısıyla ilgili Tüzük'lerde her bir ürün çeşidine ilişkin menşe adı ve mahreç işareti koruması için özel bazı şartlar da hükme bağlanmıştır. SMK'da ise menşe adlarının ve mahreç işaretlerinin korumasına ilişkin olarak ürün çeşitleri bakımından bir ayrım yapılmayıp tüm ürün çeşitleri aynı şartlara tabi tutulmuştur. SMK'da tüm ürün çeşitlerini içinde barındıracak şekilde yeknesak bir menşe adı ve mahreç işareti tanımı yapılsa da belirli başlı ürün çeşitleri için çıkarılan Türk Gıda Kodeksi Tebliğ'lerinde belli başlı ürünlerin özellikleri, menşe adı ve mahreç işareti ile korunabilmeleri için gerekli olan şartlar, ayrı bir şekilde hükme bağlanmıştır. Bu Tebliğ'lere ilişkin şu örnekler verilebilir:

***Türk Gıda Kodeksi Şarap Tebliği*:** 04.02.2009 tarihinde yürürlüğe giren 2008/67 numaralı Türk Gıda Kodeksi Şarap Tebliği[51], coğrafi köken belirten işaretleri Tebliğ'in çıkarıldığı tarihte yürürlükte olan 555 sayılı KHK'dan ve hâlihazırda yürürlükte bulunan SMK'dan farklı ancak Avrupa Komisyonu'nun 20 Nisan 2008 Tarih ve 479/2008 sayılı Şaraplara İlişkin Ortak Piyasa Düzenine İlişkin Tüzük'üne[52] uygun olarak 'coğrafi işaret' ve 'köken ismi' şeklinde ikiye ayırmıştır. Türk Gıda Kodeksi Şarap Tebliği m. 4/b ve m, 'coğrafi işaret' ve 'köken ismi' kavramlarını şu şekilde tanımlamıştır:

"b) Coğrafi işaret: Belirli bir coğrafi alandan kaynaklanan kendine özgü kaliteye, üne veya söz konusu alana atfedilebilecek diğer özelliklere sahip, Vitis vinifera türü veya bu tür ile Vitis cinsine ait diğer türler arasındaki çaprazlamalarla üretilen asmalardan elde edilmek koşuluyla, üretiminde

[50] Ayrıntılı bilgi için bkz. **Bozgeyik,** 13 vd.; **Bozbel**, Savaş (2015) Fikri Mülkiyet Hukuku, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, s. 764 vd.; **Oğuz**, Arzu (2009), 'Bir Sınaî Hak Tü-rü Olarak Coğrafi İşaretlerin Korunması', Legal Fikri ve Sınaî Haklar Dergisi, S. 19, C. 5, s. 571 vd.; Özgür, Coğrafi İşaretler, s. 101 vd.; 262 vd.; **Suluk, Cahit**, Fikri Mülkiyet Hukuku, Suluk, Cahit & Karasu, Rauf & Nal, Temel (Editör) (2020), Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 349 vd.; **Yıldız**, Coğrafi İşaret Kavramı, s. 65 vd., 75 vd.; Yargıtay 11. HD., T: 01.02.2010, E: 2008/9657, K: 2010/1053; Yargıtay 11. HD., T: 08.05.2013, E: 2012/10613, K: 2013/9335; Yargıtay 11. HD., T: 28.05.2014, E: 2013/2800, K: 2014/9861; Yargıtay 11. HD., T: 12.12.2014, E: 2014/13006, K: 2014/19591 (Kazancı İçtihat Bankası).

[51] RG., T: 04.02.2009, S: 27131.

[52] Council Regulation (EC) No 479/2008 of 29 April 2008 on the Common Organisation of the Market in Wine, Amending Regulations (EC) No 1493/1999, (EC) No 1782/2003, (EC) No 1290/2005, (EC) No 3/2008 and Repealing Regulations (EEC) No 2392/86 and (EC) No 1493/1999.

kullanılan üzümlerin en az % 85'inin belirtilen coğrafi alandan geldiği ve şarap üretiminin belirtilen coğrafi alanda gerçekleştiği ürünü tanımlayan; belirli bir bölgeye, yere ya da istisnai durumlarda ülkeye ait işaretleri…

m) Köken ismi: Kalitesi ve özellikleri özündeki doğal ve beşerî faktörlerle birlikte belirli bir coğrafi alandan kaynaklanan, sadece Vitis vinifera türüne ait asma çeşitlerinden elde edilmek koşuluyla üretiminde kullanılan üzümlerin tamamı belirtilen coğrafi alandan elde edilen ve şarap üretimi belirtilen coğrafi alanda gerçekleşen ürünü tanımlayan; belirli bir bölgenin, yerin ya da istisnai durumlarda ülkenin ismini… ifade eder".

Türk Gıda Kodeksi Şarap Tebliği'nde ayrıca şarap ve şarap çeşitlerine ilişkin kavramlar tanımlanmış; şarabın tekniğine uygun ve hijyenik şekilde üretilmesi, hazırlanması, işlenmesi, muhafazası, depolanması, taşınması ve pazarlanmasını sağlamak üzere ürün özellikleri ayrıntılı bir şekilde belirlenmiştir.

***Türk Gıda Kodeksi Aromatize Şarap, Aromatize Şarap Bazlı İçki ve Aromatize Şarap Kokteyli Tebliği*:** 07.07.2006 tarihinde yürürlüğe giren 2006/28 numaralı Türk Gıda Kodeksi Aromatize Şarap, Aromatize Şarap Bazlı İçki ve Aromatize Şarap Kokteyli Tebliği'nde[53] de coğrafi işaret kavramı tanımlanmıştır. 2006/28 numaralı Tebliğ m. 5/ı'da coğrafi işaret tanımı şu şekilde yapılmıştır:

"Coğrafi işaret: Belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri itibariyle kökeninin bulunduğu bir yöre, alan, bölge veya ülke ile özdeşleşmiş aromatize şarap, aromatize şarap bazlı içki ve aromatize şarap kokteylini gösteren işaretleri… ifade eder".

Coğrafi işarete ilişkin yapılan bu tanım, Tebliğ'in çıkarıldığı tarihte yürürlükte olan 555 sayılı KHK'daki ve hâlihazırda yürürlükte bulunan SMK'daki tanımlara belirli ölçüde uygun olsa da 555 sayılı KHK'daki ve SMK'daki tanımlarda yer almayan 'aromatize şarap, aromatize şarap bazlı içki ve aromatize şarap kokteyli' kavramları tanımın içine dâhil edilmiştir.

2006/28 numaralı Tebliğ m. 4'te aromatize şarap, aromatize şarap bazlı içki ve aromatize şarap kokteyli kavramları tanımlanmış; bu ürünlerin tekniğine uygun ve hijyenik şekilde üretilmesi, hazırlanması, işlenmesi, muhafazası, depolanması, taşınması ve pazarlanmasını sağlamak üzere ürün özellikleri ayrıntılı bir şekilde belirlenmiştir.

2006/28 numaralı Tebliğin Ek-3'ünde belli başlı aromatize şaraplara, aromatize şarap bazlı içkilere ve aromatize şarap kokteyllerine ilişkin adlandırmalar yapılmıştır. 2006/28 numaralı Tebliğ m. 6/t'ye göre "*bu adlandırmalar, ürünün karakterinin ve nihai kalitesinin kazanıldığı üretim aşamasının, belirtilen coğrafi alanda gerçekleştiğini gösteren işaretler olup bu adlandırmalar, Türk Patent ve Marka Kurumunca coğrafi işaret olarak tescil edilmeleri halinde coğrafi işaret olarak*" korunabileceklerdir.

***Türk Gıda Kodeksi Distile Alkollü İçkiler Tebliği*:** 21.03.2017 yılında SMK'dan sonra yürürlüğe giren 2016/55 numaralı Türk Gıda Kodeksi Distile Alkollü İçkiler Tebliği'nde[54] de menşe adı ve mahreç işareti ayrımı yapılmaksızın coğrafi işaret kavramı, SMK'ya uygun bir şekilde tanımlanmıştır. Buna göre:

"Coğrafi işaret: Belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri itibarıyla kökeninin bulunduğu bir yöre, alan, bölge veya ülke ile özdeşleşmiş bir ürünü gösteren işaretleri… ifade eder".

2016/55 numaralı Tebliğ, ayrıca 110/2008 sayılı Tüzük'e uyum sağlanılması amacıyla distile alkollü içkilerin tekniğine uygun ve hijyenik şekilde hazırlanması, işlenmesi, üretilmesi, depolanması, taşınması, muhafaza edilmesi ve piyasaya arzı gibi hususları da hükme bağlamıştır. Distile alkollü içki kavramı, Türk Gıda Kodeksi Distile Alkollü İçkiler

[53] RG., T: 07.07.2006, S: 26221.

[54] RG., T: 21.03.2017, S: 30014.

Tebliği m. 4/ç'de 110/2008 sayılı Tüzük'e benzer bir şekilde tanımlanmıştır[55].

2016/55 numaralı Tebliğin Ek-3'ünde, 2006/28 numaralı Tebliğ'e benzer şekilde, belli başlı distile alkollü içkilere ilişkin adlandırmalar yapılmıştır. 2016/55 numaralı Tebliğ m. 6/h'ya göre "*bu adlandırmalar, ürünün karakterinin ve nihai kalitesinin kazanıldığı üretim aşamasının, belirtilen coğrafi alanda gerçekleştiğini gösteren işaretler olup bu adlandırmalar, Türk Patent ve Marka Kurumunca coğrafi işaret olarak tescil edilmeleri halinde coğrafi işaret olarak*" korunabileceklerdir.

Türk Gıda Kodeksi Zeytinyağı ve Pirina Yağı Tebliği: 2017/26 numaralı Türk Gıda Kodeksi Zeytinyağı ve Pirina Yağı Tebliği[56], zeytinyağları ve pirina yağlarının tekniğine uygun ve hijyenik şekilde üretilmesi, hazırlanması, işlenmesi, etiketlenmesi, muhafazası, depolanması, taşınması ve piyasaya arzı ile ilgili şartları ve ürün özelliklerini düzenlemektedir. 2017/26 numaralı Tebliğ, diğer Tebliğ'lerden farklı olarak 'coğrafi işaret' kavramını tanımlamamış, sadece hangi çeşit zeytin yağlarının coğrafi işaret ile korunabileceğini hükme bağlamıştır. 2017/26 numaralı Tebliğ'in 14/I-b maddesine göre "*sadece natürel sızma zeytinyağları ve natürel birinci zeytinyağları etiketlerinde ilgili mevzuatına uygun olarak coğrafi işaret taşıyabilir*". Söz konusu bu düzenlemeden çıkan sonuç tüm zeytinyağı çeşitleri değil sadece natürel sızma zeytinyağları ve natürel birinci zeytinyağları coğrafi işaret korumasından yararlanabilecektir.

Diğer Tebliğler: Peynirlere[57], lokumlara[58], tuzlara[59] ve ekmeklere[60] ilişkin Türk Gıda Kodeksi Tebliğ'lerinde de coğrafi işaretler korumasına ilişkin düzenlemeler yapılmıştır. Bu Tebliğ'lerden Türk Gıda Kodeksi Lokum Tebliği m. 4/c'de ve Türk Gıda Kodeksi Ekmek Tebliği m. 4/b'de coğrafi işaret kavramı şu şekilde tanımlanmıştır:

"Coğrafi işaret: Belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri itibarıyla coğrafi kaynağının bulunduğu bölge, coğrafi sınırları belirlenmiş özel yöre veya istisnai durumlarda ülke adı ile özdeşleşmiş bir ürünü gösteren menşe adını ve mahreç işaretini… ifade eder".

Söz konusu bu tanımın 555 sayılı KHK'daki ve SMK'daki coğrafi işaret tanımına büyük ölçüde uygun olduğu söylenebilir.

Yukarıda ele alınan Tebliğ'lerde öngörülen coğrafi işaretlere ilişkin düzenlemelerin SMK'daki coğrafi işaretlere ilişkin düzenlemelerden farkları şu şekilde özetlenebilir:

- 2008/67 numaralı Türk Gıda Kodeksi Şarap Tebliği, coğrafi köken işaretlerini 'coğrafi işaret' ve 'köken ismi' şeklinde bir ayrıma tabi tutarak SMK'daki coğrafi işaretlere ilişkin düzenlemelerden büyük ölçüde farklı bir coğrafi işaret koruması sistemini hükme bağlamıştır.

- 2006/28 numaralı Türk Gıda Kodeksi Aromatize Şarap, Aromatize Şarap Bazlı İçki ve Aromatize Şarap Kokteyli Tebliği'nde coğrafi işaret kavramı, SMK'daki düzenleme ile benzer olmakla birlikte SMK'daki tanımda yer almayan 'aromatize

[55] Türk Gıda Kodeksi Distile Alkollü İçkiler Tebliği m. 4/ç: "*Distile alkollü içki: İnsan tüketimi için hazırlanan, kendine özgü duyusal özellikleri olan, yumurta likörü hariç alkol miktarı +20 ºC'de hacmen en az %15 olan, aroma katılmış veya katılmamış doğal fermentasyon ürünlerinin doğrudan distilasyonu ve/veya bitkisel maddelerin maserasyonu ile ve/veya tarımsal etil alkol ve/veya tarımsal distilat ve/veya distilat içkilerine Türk Gıda Kodeksi Aroma Vericiler ve Aroma Verme Özelliği Taşıyan Gıda Bileşenleri Yönetmeliği doğrultusunda aroma maddeleri, şeker veya diğer tatlandırıcı ürünlerin ve/veya diğer tarımsal ürünlerin ve/veya gıda maddelerinin tarımsal etil alkole ve/veya tarımsal distilat ve/veya distile alkollü içkilere katılması veya bir distile alkollü içkinin bir veya birden fazla distile alkollü içki ile, tarımsal etil alkol, tarımsal distilat veya distilat içkileri ile bir veya birden fazla alkollü içki ile karıştırılması sonucu üretilen içkiyi… ifade eder*".

[56] RG., T: 17.09.2017, S: 30183.

[57] Türk Gıda Kodeksi Peynir Tebliği (Tebliğ No: 2015/6), RG., T: 08.02.2015, S: 29261.

[58] Türk Gıda Kodeksi Lokum Tebliği (Tebliğ No: 2013/55), RG., T: 12.09.2013, S: 28763.

[59] Türk Gıda Kodeksi Tuz Tebliği (Tebliğ No: 2013/48), RG., T: 16.08.2013, S: 28737.

[60] Türk Gıda Kodeksi Ekmek ve Ekmek Çeşitleri Tebliği (Tebliğ No: 2012/2), RG., T: 04.01.2012, S: 28163.

şarap, aromatize şarap bazlı içki ve aromatize şarap kokteyli' kavramlarını içinde barındırmaktadır.

- 2017/26 numaralı Türk Gıda Kodeksi Zeytinyağı ve Pirina Yağı Tebliği, coğrafi işaret ile korunabilecek zeytinyağlarını sadece belirli başlı zeytinyağı çeşitleri ile sınırlı tutmuştur.

SMK ve ilgili Tebliğ'ler birlikte ele alındığında Türk hukukunda coğrafi işaret olarak tescil edilebilecek işaretlere ilişkin şu sonuca ulaşılmaktadır: Türk hukukunda, AB hukukundan farklı olarak, menşe adının ve mahreç işaretinin tescil edilebilme şartları, SMK'da yeknesak bir şekilde hükme bağlanmıştır. Ancak AB mevzuatına uygun bir şekilde çıkarılmış olan Türk Gıda Kodeksi Tebliğ'lerinde bazı ürün çeşitlerinin üretimine, hazırlanmasına, işlenmesine, etiketlenmesine, muhafazasına, depolanmasına, taşınmasına, piyasaya arzına ve ürün özelliklerine ilişkin olarak özel düzenlemeler yapılmıştır. Bu Tebliğ'lerde düzenleme altına alınan ürünlerin menşe adı ve mahreç işareti olarak tescilinde ilgili Tebliğ'lerdeki şartların da yerine getirilmesi gereklidir. Aksi takdirde SMK m. 37/I-ç'ye menşe adı ve mahreç işaretine ilişkin başvuru sırasında verilmesi gereken ürüne ilişkin özellikleri açıklayan teknik bilgiler, yasal düzenlemelere aykırılık teşkil edecektir. Bu sebeple menşe adı ve mahreç işareti başvurusu, SMK m. 38'e göre yapılacak inceleme sonucunda reddedilebilecektir. Tebliğlerde veya diğer yasal düzenlemelerde özel olarak düzenleme altına alınmamış olan ürünlerin menşe adı ve mahreç işareti olarak tescil edilip edilemeyeceklerine ise sadece SMK ve Sınai Mülkiyet Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelik hükümlerine göre karar verilecektir.

Yürürlükte bulunan söz konusu bu düzenlemeler dikkate alınarak yukarıdaki sonuca ulaşılmakla birlikte, coğrafi işaretlerin Tebliğ'lerle düzenlenmesi, Tebliğ'lerin özellikle aşağıdaki sebeplerden dolayı hukuka aykırılığı tartışmalarını beraberinde getirmektedir:

- Bir üst hukuk normu olan SMK'da yapılan coğrafi işaretlere ilişkin düzenlemelerin bir alt hukuk normu olan Tebliğ'lerde daha farklı bir içerik ve kapsamda düzenlenmiş olması, normlar hiyerarşisine aykırılık arz edebilecektir.

- Anayasa m. 13'e göre: "Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir". Anayasa m. 35'e göre mülkiyet hakkı "ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir". Anayasa'daki bu düzenlemelere göre mülkiyet hakkı kapsamda değerlendirilen sınai mülkiyet hakları[61] sadece kanunla sınırlandırılabilir. Bu sebeple sınai mülkiyet haklarından biri olan coğrafi işaretlere[62] ilişkin yapılacak sınırlandırmaların da sadece kanunlarla yapılması gereklidir. Ancak söz konusu Tebliğ'lerde SMK'da hükme bağlanan coğrafi işaretlerin korunabilme ve tescil edilebilme şartlarına ilişkin düzenlemelere belirli sınırlandırmalar getirilmektedir. Ayrıca Tebliğ'lerde getirilen bu sınırlandırmalar ne SMK'daki ne de diğer bir kanundaki düzenlemelere dayanmaktadır.

- Coğrafi işaret korumasının kanunlara göre çok daha kolay ve hızlı bir şekilde değiştirilebilecek tebliğlerle hükme bağlanması; uzun, masraflı ve büyük bir emek gerektiren coğrafi işaret başvurularının tebliğlerde yapılacak küçük değişikliklerle geçersiz kalmasına sebep olabilecektir. Bu ise hukuk devletinin en temel prensiplerinden biri olan hukuki güvenlik ilkesi, hukuki belirlilik ilkeleri ile çelişebilecektir[63].

---

[61] **Becker**, Tilman (2002) Bedeutung und Nutzung geschützter Herkunftsangaben, <https://www.uni-hohenheim.de/ fileadmin/einrichtungen/marktlehre/Forschung/Herkunftsangaben/ Gutachten_Herkunftszeichen.pdf> s.e.t. 01.08.2020, s. 11; **May**, Sarah & **Sidali**, Katia Laura & **Spiller**, Achim & **Tschofen**, Bernhard, 'Geographische Herkunftsangaben. Schutzinstrument der Europäischen Union für regionale Spezialitäten', Kultur als Eigentum: Instrumente, Querschnitte und Fallstudien. Groth, Stefan & Bendix, Regina F. & Spiller, Achim (Editör) (2015), Göttingen, Göttingen University Press, s. 34; **Yıldız**, Burçak (2018), 'Sınaî Mülkiyet Kanunu Açısından Geleneksel Ürün Adları' İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S. 1, C. 9, s. 37 vd.

[62] **Becker**, s. 11; **May & Sidali & Spiller & Tschofen**, s. 34; **Yıldız**, Geleneksel Ürün Adları, s. 37 vd.

[63] Krş. **Berksoy**, İrem (2016), 'Vergi Güvenliğinin İki Boyutu: Yasallık İlkesi Karşısında Meşru Güven İlkesi', Journal of Life Economics, S. 1, C. 3, s. 71 vd.

Tebliğlerin kanunlara aykırılığı konusu, bu çalışmanın sınırlarını aşacağı için burada sadece bu konudaki çekincelerimizi aktarmakla ve söz konusu tebliğlerin en kısa zamanda SMK ile uyumlu hale getirilmesi gerektiğine ilişkin kanaatimizi açıklamakla yetiniyoruz.

V. AB VE TÜRK HUKUKUNDA MENŞE ADI VE MAHREÇ İŞARETİ OLARAK TESCİL EDİLEMEYECEK İŞARETLER

A. MENŞE ADI VEYA MAHREÇ İŞARETİ SAYILMAYAN İŞARETLER

1151/2012 sayılı Tüzük m. 10, m. 6 ve 41; 110/2008 sayılı Tüzük m. 14; 1308/2013 sayılı Tüzük m. 97; 251/2014 sayılı Tüzük m. 15'e ve SMK m. 35/I-a'ya göre menşe adı veya mahreç işareti için aranan şartlara sahip olmayan işaretler, menşe adı veya mahreç işareti olarak tescil edilemezler.

B. JENERİK ADLAR (ÖZ ADLAR)

1151/2012 sayılı Tüzük m. 3/VI, 6 ve 41, 110/2008 sayılı Tüzük m. 15, 1308/2013 sayılı Tüzük m. 101 ve 251/2014 sayılı Tüzük m. 18'de jenerik adlar (generic terms/ Mentions génériques/ Gattungsbezeichnung) benzer bir şekilde hükme bağlanmıştır. Söz konusu bu Tüzük'lerde jenerik ad kavramı şu şekilde tanımlanmıştır: "*Jenerik adlar, aslen üretildiği veya pazarlandığı yer, bölge veya ülke ile bağlantılı olmasına rağmen Birlik'teki bir ürünün ortak adı haline gelmiş olan ürün isimleridir*". Jenerik adlar, menşe adı ve mahreç işareti olarak tescil edilemeyeceği gibi tescilli menşe adları ve mahreç işaretleri de jenerik ad haline getirilemez[64].

SMK m. 35/I-b'de 'jenerik ad' değil aynı anlama gelen 'öz ad' kavramı kullanılmıştır. Burada kavram birliğini sağlamak için mehaz düzenlemedeki 'jenerik ad' kavramı kullanılacaktır. SMK m. 44/VI'da jenerik adlar, AB hukukuna benzer şekilde tanımlanmıştır. Buna göre: "*Ürünün öz adı, o ürünün ilk üretildiği veya pazarlandığı bölge veya yöreyle ilgili olsa bile bir ürünün genel adı hâline gelmiş adıdır…*". SMK m. 35/I-b'ye göre de jenerik adlar menşe adı ve mahreç işareti olarak tescil edilemeyecekleri gibi SMK m. 44/IV'e göre tescil edilen menşe adı ve mahreç işaretleri de jenerik ada dönüşemezler[65].

1151/2012 sayılı Tüzük m. 41'de, 1308/2013 sayılı Tüzük m. 101'de ve 251/2014 sayılı Tüzük m. 18'de ve benzer şekilde SMK m. 44/VI'da[66] jenerik adların tespitinde dikkate alınması gereken hususlar hükme bağlanmıştır. Buna göre jenerik adların tespitinde aşağıdaki hususların dikkate alınması gereklidir:

- Ürünün tüketim alanındaki mevcut durumu, halkın bu adı kullanımı;

- AB hukuku bakımından Üye devletin veya Birlik'in ilgili yasal düzenlemeleri; Türk hukuku bakımından ilgili kanuni düzenlemeler.

Bir menşe adının ve mahreç işaretinin jenerik ad olduğunun kabul edilebilmesi için ürünün coğrafi kökeni ile kalitesi, ünü veya coğrafi kökeninden kaynaklanan diğer özellikleri arasındaki doğrudan bağın kaybolması ve menşe adının ve mahreç işaretinin sadece belirli çeşit ürünleri nitelendirmek için kullanılması gereklidir. Tüketiciler, menşe adı ve mahreç işareti ile korunan ürünle bu ürünün coğrafi kökeni arasında halihazırda bağ kurmaya devam ediyorsa yahut söz konusu menşe adı ve mahreç işareti, ulusal veya uluslararası hukukta marka olarak da korunuyorsa bu işaretin jenerik ad olduğu kabul edilemez[67]. ABAD, bir ismin jenerik ad olup olmadığını tespit ederken sıkı şartlar aramaktadır. ABAD'a göre bir ürüne ilişkin isim, toplumun önemsiz sayılmayacak bir kesimi tarafından jenerik hale gelmemişse veya bu isim ile nitelendirilen ürün ve kaynaklandığı bölge arasındaki bağ belli ölçüde de

64 ABAD, 14.07.2011, C-4/10 ve C-27/10 – *Cognac*.

65 **Gündoğdu,** Gökmen (2006) Türk Hukukunda Coğrafi İşaret Kavramı ve Korunması, İstanbul, Beta Yayınları, s. 98.

66 Krş. **Gündoğdu**, s. 99 vd.

67 ABAD, 02.07.2009, C-343/07 – *Bayerisches Bier*.

olsa devam ediyor ise jenerik addan bahsedilemez[68]. Bir isim, kaynak ülkesinde jenerik ad olarak kabul edilmekte ise bu ismin Birlik çapında jenerik ad olduğu kabul edilecektir. Ancak bir ismin sadece bazı Birlik ülkelerinde jenerik ad olarak kullanılması tek başına o ismin Birlik içinde jenerik ad sayılması için yeterli değildir[69].

Bir ismin jenerik ad olup olmadığı, menşe adı veya mahreç işaretinin kaynak ülkesindeki kullanımı dışında Birlik içindeki diğer tüketim alanlarındaki mevcut durum ve ilgili yasal düzenlemeler de göz önünde bulundurularak tespit edilir. Bu sebeple bir ismin jenerik ad haline gelip gelmediği tespit edilirken sadece ürünün kaynaklandığı ülkedeki mevcut durum değil aynı zamanda Birlik çapında ürünün tüketim alanındaki diğer etkenler de dikkate alınmalıdır. Ayrıca ürün ile ürünün kaynakladığı bölge arasındaki bağın devam edip etmediği sadece üye ülkedeki tüketiciye göre değil aynı zamanda 'Avrupalı tüketiciye' göre tespit edilmelidir[70]. Menşe adı veya mahreç işareti ile korunmak istenen bir ürün için kullanılan işaretin aynısının veya benzerinin söz konusu ürünün asıl olarak üretildiği bölge dışında üretilen diğer ürünler için de kullanılması, jenerik ismin varlığı bakımından bir karine teşkil etmektedir. Ancak menşe adı veya mahreç işareti ile korunmak istenen ürünün kaynaklandığı bölge dışında üretilen benzer ürünlerin paketlerinde söz konusu ürünün asıl olarak üretildiği bölgeye işaret eden isimlerin, şekillerin kullanılması durumunda ürün ile ürünün kaynakladığı bölge arasındaki bağın devam ettiği kabul edilecek ve jenerik addan bahsedilemeyecektir[71].

ABAD'ın Yunanistan'da üretilen bir peynir çeşidi olan 'Feta'nın jenerik ad sayılıp sayılmayacağına ilişkin vermiş olduğu 'Feta-I' kararında[72] Avrupa Komisyonu on iki üye ülkede 12.800 kişiye yaptığı anket çalışması sonucunda söz konusu ismin jenerik ad olmadığı sonucuna varmış ve 'Feta' ismini menşe adı olarak tescil etmiştir[73]. Söz konusu bu tescil işlemine karşı 'Feta' isminin bir beyaz peynir çeşidi için kullanılan jenerik ad olduğu gerekçesi ile itirazda bulunulmuştur. ABAD, Avrupa Komisyonu'nun uyuşmazlık konusu ürüne ilişkin ismin diğer üye ülkelerdeki mevcut durumunu ve ilgili ulusal hukuki düzenlemeleri veya Birlik Hukuku kurallarını tam olarak incelemediği gerekçesi ile Komisyon'un bu kararını iptal etmiştir[74]. Söz konusu bu karar üzerine Avrupa Komisyonu, üye ülkelerde yeniden bir anket çalışması ve incelemeler yapmış ve 'Feta' ismini tekrar menşe adı olarak tescil etmiştir. Komisyon'un 'Feta' ismini tescil etmesi üzerine bu tescil işlemine karşıda itirazda bulunulmuş ve yapılan itirazlar üzerine ABAD 'Feta-II' kararını vermiştir. ABAD'ın vermiş olduğu karardaki görüşü özetle şu şekildedir: Avrupa Komisyonu'nun yaptığı incelemeye göre sadece dört üye ülkede 'Feta' peyniri üretilmektedir. Bu ülkelerde 'Feta' peyniri pazarlanırken Yunanistan'ı ve Yunan kültürü ile bağlantı kurulmasını sağlayacak semboller kullanılmaktadır. 'Feta' peynirinin yapımında Yunanistan'ın belirli bölgelerinde yetiştirilen koyunların ve keçilerin sütleri kullanılmasına rağmen diğer üye ülkelerde 'Feta' ismi ile satışa sunulan peynirler, inek sütünden ve farklı yöntemler kullanılarak üretilmektedir. Bunların dışında 'Feta' peyniri, büyük ölçüde Yunanistan'da üretilmektedir ve Birlik içinde %85 oranında Yunanistan'da tüketilmektedir. ABAD'a göre jenerik adın varlığı tespit edilirken bir ürünün kaynak ülkesindeki ve diğer üye ülkelerdeki kullanımı, kaynak ülke ve

---

68 **Schoene**, Volker (2014), 'Gattungsbezeichnung in der Verordnung 1151/2012 – Beweislast, Beweisanforderungen und Gutachterkosten', GRUR, C. 7, s. 642.

69 BPatG, Beschluss vom 22. September 2011 – 30 W(pat) 9/10) – Obazda; **Knaak**, Roland (2006), 'Gemeinschaftsweiter Schutz der Bezeichnung "Feta" für Erzeugnisse aus Griechenland', ZLR, C. 1, s. 66; **Mantrov**, 102 vd.; **Rauffus**, s. 166 vd.

70 **Rauffus**, s. 166.

71 **Schulteis**, § 130 MarkenG pn. 18; ABAD, 25.10.2005, C-465/02 & C-466/02 – *Feta-II*.

72 ABAD, 16.03.1999, C-289/96, C-293/96 & C-299/96 – *Feta-I*.

73 Commission Regulation (EC) No 1107/96 of 12 June 1996 on the registration of geographical indications and designations of origin under the procedure laid down in Article 17 of Council Regulation (EEC) No 2081/92.

74 ABAD, 16.03.1999, C-289/96, C-293/96 & C-299/96 – Feta-I.

diğer üye ülkelerdeki tüketicilerin söz konusu peynire bakış açıları, peynirin diğer üye ülkelerde piyasaya sunulması sırasında kaynak ülke ile kurulan bağ dikkate alınmalıdır. ABAD, bu kapsamda Avrupa Komisyo'nun sunduğu bu gerekçeleri yerinde bularak 'Feta' peynirinin jenerik ad olmadığına ve tescilin hukuka uygun olduğuna hükmetmiştir[75].

C. BİTKİ ÇEŞİTLERİ VE HAYVAN IRKLARINA İLİŞKİN İSİMLER

1151/2012 sayılı Tüzük m. 6/II'de diğer Tüzük'lerden farklı olarak bir bitki çeşidinin veya hayvan ırkının adı ile çatışan ve bu sebeple tüketicileri ürünün asıl kökeni hakkında yanıltan bir ismin, menşe adı veya mahreç işareti olarak tescil edilemeyeceği hükme bağlanmıştır. 1151/2012 sayılı Tüzük m. 6/II anlamında bir tescil engellinden bahsedilebilmesi için menşe adı veya mahreç işaretinin sadece bir bitki çeşidinin veya hayvan ırkının adı ile çatışması yeterli olmayıp bu çatışma sebebi ile tüketicinin ürünün kökeni hakkında yanıltılmış olması da gereklidir[76].

SMK m. 35/I-c'de benzer şekilde bir ürünün gerçek kaynağı konusunda halkı yanıltabilecek olan bitki tür ve çeşitlerinin, hayvan ırklarının veya benzeri adların menşe adı ve mahreç işareti olarak tescil edilemeyeceğini hükme bağlamıştır[77].

D. EŞ SESLİ İSİMLER

1151/2012 sayılı Tüzük m. 6/III'e, 110/2008 sayılı Tüzük m. 19'a, 1308/2013 sayılı Tüzük m. 100/I'e ve 251/2014 sayılı Tüzük m. 17'ye göre menşe adı ve mahreç işareti olarak tescil edilmek istenen bir isim, önceden tescil edilmiş menşe adına ve mahreç işaretine ait bir isim ile tamamen veya kısmen eş sesli ise kural olarak tescil edilemez. Ancak ilgili Tüzükler, bu kural için bir istisna öngörmüştür. Buna göre menşe adı veya mahreç işareti olarak tescil edilmek istenen eş sesli isim ile önceden tescil edilmiş menşe adına ve mahreç işaretine ait isimin yerel ve geleneksel kullanımına ilişkin şartlar ve sunuluş şekilleri açık bir şekilde birbirinden ayırt edilebiliyorsa eş sesli olan sonraki tarihli ismin tescili mümkündür. Söz konusu bu istisnanın uygulanabilmesi için isimlerin 'açık' bir şekilde birbirinden ayırt edilebilmesi gereklidir. Ayrıca üreticilere eşit muamelede bulunulması ve tüketicilerin yanıltılmaması gereklidir. Tüketiciyi ürünün farklı bir bölgeden geldiği yönünde yanıltan eş sesli bir isim tescil edilemez. Söz konusu isim, ürünün geldiği yöre, bölge veya çevre ile bağlantılı olsa dahi tescil edilemez[78].

SMK m. 35/I-e'de de benzeri bir düzenleme söz konusudur. Buna göre: "*Tescilli veya başvurusu yapılmış bir coğrafi işaret ile tamamen veya kısmen eş sesli olan ve tüketiciyi yanıltabilecek adlar*" menşe adı ve mahreç işareti olarak tescil edilmeyeceklerdir. Buna göre önceden tescil edilmiş coğrafi işaret ile eş sesli olan bir ismin tescili, tüketiciyi yanılmamak şartı ile mümkün olabilecektir.

SMK m. 39/II'de Türkiye'de korunan coğrafi işaretler ile aynı olan yabancı ülke kaynaklı coğrafi işaretlerin tescilinde dikkate alınması gereken hususlar hükme bağlanmıştır. Buna göre Türkiye'de korunan coğrafi işaret ile aynı olan yabancı ülke kaynaklı coğrafi işaretin tescil başvurusunda yapılan incelemede bölgesel ve geleneksel kullanım ile benzer adların tüketici tarafından birbiriyle karıştırılması riski göz önünde tutulmalıdır. Bu gibi coğrafi işaretlerin kullanımına, sadece üretildiği kaynak ülkenin açık ve görülebilir şekilde etikette belirtilmesi hâlinde izin verilir.

---

[75] ABAD, 25.10.2005, C-465/02 & C-466/02 – *Feta-II*; krş. Ramírez, s. 177 vd.

[76] **Gündoğdu**, s. 100; **Rathke**, Art. 6 pn. 6 vd.; **Yıldız**, 510/2006 Sayılı Tüzük, s. 39 vd.

[77] Krş. **Gündoğdu**, s. 100 vd.

[78] **Rathke**, Art. 6 pn. 14 vd.

E. KAMU DÜZENİNE VEYA GENEL AHLAKA AYKIRI ADLAR

SMK m. 35/I-ç'de açık bir şekilde kamu düzenine veya genel ahlaka aykırı adların menşe adı ve mahreç işareti olarak tescil edilemeyeceği hükme bağlanmıştır. AB hukukunda buna benzer bir düzenleme ve ABAD'ın da bu konuya ilişkin vermiş olduğu bir karar söz konusu değildir.

Toplum, hukuk ve devlet düzenini zedeleyecek menşe adları ve mahreç işaretleri, genel olarak kamu düzenine aykırı sayılabilecektir[79]. Bu bağlamda, alçaltıcı, politik veya dini ayrımcılığa haiz bir niteliğe sahip, halkı kışkırtıcı veya bir suç işlemeye teşvik edici olan, yasa dışı örgütler tarafından kullanılan işaretler, menşe adı ve mahreç işareti olarak tescil edilemeyecektir[80].

Ahlak kavramı her bir topluma hâkim olan değerlere göre içerik kazanır. Bu sebeple ahlak kavramına ilişkin kanunlarda ve doktrinde genel geçer, üzerinde uzlaşılabilmiş bir tanım söz konusu olmayıp; ahlak kavramı çeşitli şekillerde tanımlanmaya çalışılmıştır. Yapılan bu tanımlamalardaki ortak nokta, ahlakın belirli bir ülkede, belirli bir zamanda din, örf ve âdet gibi bir toplumun temelinde yer alan; bir başka deyişle o toplumun bilinçaltında yer etmiş değerlere dayanan genel prensipler olduğudur. Örneğin müstehcenlik ahlaka aykırılık arz eder. Bu sebeple müstehcen bir işaretin menşe adı veya mahreç işareti olarak kullanılması genel olarak ahlaka aykırı sayılabilecek ve yapılan tescil başvurusu reddedilebilecektir. Ancak hangi işaretlerin müstehcen sayılacağı, ilgili toplumdaki ahlaki değerler ve genel geçer ahlak kuralları dikkate alınarak tespit edilecektir[81].

F. KAYNAK ÜLKEDE KORUNMAYAN ADLAR

SMK m. 3'e göre SMK'da sağlanan korumadan yararlanan kişiler şunlardır:

"a) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları,

b) Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde yerleşim yeri olan veya sınai ya da ticari faaliyette bulunan gerçek veya tüzel kişiler,

c) Paris Sözleşmesi veya 15/4/1994 tarihli Dünya Ticaret Örgütü Kuruluş Anlaşması hükümleri dâhilinde başvuru hakkına sahip kişiler,

ç) Karşılıklılık ilkesi uyarınca, Türkiye Cumhuriyeti uyruğundaki kişilere sınai mülkiyet hakkı koruması sağlayan devletlerin uyruğundaki kişiler".

SMK m. 35/I-d, SMK m. 3'e göre SMK'da sağlanan korumadan yararlanan kişilerin yapmış olduğu menşe adı ve mahreç işareti başvurusuna konu olan menşe adı veya mahreç işaretlerinin kendi ülkesinde korunmaması, korumasının sona ermesi veya kullanılmaması durumunda menşe adı ve mahreç işareti olarak tescil edilemeyeceğini hükme bağlamıştır.

1151/2012 sayılı Tüzük m. 8/I'e, 110/2008 sayılı Tüzük m. 17/III'e, 1308/2013 sayılı Tüzük m. 94/III'e ve 251/2014 sayılı Tüzük m. 11/I'e göre bir işaretin menşe adı veya mahreç işareti olarak tescil edilebilmesi için kaynaklandığı Birlik üyesi olmayan devlette de menşe adı ve mahreç işareti olarak korunması gereklidir. Aksi halde söz konusu işaret, menşe adı veya mahreç işareti olarak tescili edilemez.

---

79 Krş. **Çolak**, Uğur (2018) Türk Marka Hukuku, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, s. 193 vd.; **Fezer**, Karl-Heinz (2009) Markenrecht. München, C.H. Beck Verlag, § 8 MarkenG pn. 346; BGH GRUR 2003, 705, 706 –*Euro-Billy*; BPatG GRUR 2003, 710, 712 –*Verkehrszeichen*.

80 Krş. **Çolak**, s. 193 vd.; **v. Falckenstein**, Vogel, Designgesetz. Eichmann, Helmut & von Falckenstein, Vogel & Kühne, Marcus (Editör) (2015), München, C.H. Beck Verlag, § 3 DesignG pn. 18; **Gündoğdu**, s. 101; **Ruhl**, Oliver (2010) Gemeinschaftsgeschmacksmuster. Köln, Carl Heymanns Verlag, Art. 9 GGV pn. 5; BPatG GRUR 2003, 710, 712 – *Verkehrszeichen*; BPatG Mitt 2004, 43 – *Polizei-Teddybär*, BPatG BI 2001, 154 – *Bierpolizei*; BGH GRUR 2003, 705, 706 – *Euro-Billy*; BGH GRUR 2003, 708, 709 – *Schlüsselanhänger*.

81 Krş. **Altuğ**, Yılmaz & **Yasan**, Mustafa (2003), 'Milletlerarası Özel Hukukta Kamu Düzeni', Prof. Dr. Ergun Önen'e Armağan, İstanbul, Alkım Yayınevi, s. 139 vd.

G. MARKA OLARAK KORUNAN BİR İŞARETİN VARLIĞI

Tescil edilmek istenen menşe adı ve mahreç işareti ile aynı veya benzer olan önceki tarihli bir markanın varlığı, SMK m. 35'te 'tescil edilemeyecek adlar' başlığı altında hükme bağlanmamıştır. Bu sebeple TÜRKPATENT, SMK m. 38'e göre coğrafi işaret başvurusu kapsamında yapacağı incelemede önceki tarihli marka ile tescil edilmek istenen coğrafi işaret arasındaki ilişkiyi ve bu tescilin sebep olabileceği hak ihlallerini resen inceleyerek coğrafi işaretin tescilini reddedemeyecektir. SMK m. 48/III'e göre bu durumda coğrafi işaretin tesciline önceki tarihli marka sahibinin itirazı üzerine izin verilmez. AB hukukunda da önceki tarihli marka olarak korunan bir işaretin varlığı durumunda menşe adı veya mahreç işareti, marka hakkı sahibinin itirazı üzerine tescil edilemeyecektir[82].

1151/2012 sayılı Tüzük m. 6/IV'e, 110/2008 sayılı Tüzük m. 23/III'e, 1308/2013 sayılı Tüzük m. 101/II'ye ve 251/2014 sayılı Tüzük m. 18/II'ye göre bir markanın ünü, tanınmışlık düzeyi ve kullanıldığı süre göz önünde bulundurulduğunda tüketiciyi yanıltacak nitelikteki işaretler, menşe adı ve mahreç işareti olarak tescil edilemez. Menşe adı ve mahreç işaretinin tesciline engel olacak olan markanın mutlaka 207/2009 sayılı Topluluk Markası Tüzük'üne göre tescilli bir marka olması şart olmayıp, tescilsiz markalar da menşe adı ve mahreç işaretlerinin tescilinde dikkate alınır[83]. ABAD'ın bu konuya ilişkin vermiş olduğu bir kararda uyuşmazlığın tarafları, 'Bavaria' markasını 1925 yılından beri kullanan ve 1947 yılında tescil ettiren Hollandalı bir firma ve 1917 yılında kurulmuş olan 'Bavyera Biracılar Birliği'dir (Bayerische Brauerbund e.V.). 'Bavyera Biracılar Birliği', 1968 yılından beri marka olarak tescilli olan 'Bayerisches Bier' (Bavyera Birası) işaretini mahreç işareti olarak 2001 yılında tescil ettirmiştir. Hollanda firması, 'Bayerisches Bier' mahreç işaretinin kendi markasından sonra tescil edildiğini ve bu tescilin tüketiciyi yanıltacak nitelikte olduğunu ileri sürmüştür. ABAD ise uzun yıllardır kullanılan ve 'Bavyera Biracılar Birliği' tarafından marka olarak da koruma altına alınmış olan 'Bayerisches Bier' mahreç işaretinin tüketiciyi yanıltacak nitelikte olmadığına karar vermiştir[84].

SMK m. 48/III'te de AB hukukundakine benzer şekilde tescilli bir markanın daha sonra tescil edilmek istenen bir menşe adı veya mahreç işaretinin tescilini engelleyebileceğini hükme bağlanmıştır. Buna göre:

"Tescilli bir markanın sahip olduğu itibar, ün ve kullanım süresi de göz önünde bulundurularak bu marka ile aynı veya benzer olması sebebiyle markanın varlığına zarar verici veya gerçek kaynağı konusunda yanıltıcı olacak nitelikteki adların coğrafi işaret veya geleneksel ürün adı olarak tesciline, önceki tarihli hak sahibinin itirazı üzerine izin verilmez".

AB hukukunda önceki tarihli markanın menşe adının veya mahreç işaretinin tesciline engel olabilmesi için bu menşe adının veya mahreç işaretinin tüketiciyi yanıltacak nitelikte olması gereklidir. SMK'da ise marka hakkı sahibinin menşe adının veya mahreç işaretinin tesciline itiraz edilebilmesi ve tescil başvurusunun reddedilebilmesi için şu iki durumdan birinin gerçekleşmesi gerekli ve yeterlidir:

- Menşe adı veya mahreç işaretinin tescilli bir marka ile aynı veya benzer olması, markanın gerçek kaynağı konusunda yanıltıcı nitelikte olmalıdır veya

- Menşe adı veya mahreç işaretinin marka ile aynı veya benzer olmalı, markanın varlığına zarar verici bir nitelik arz etmelidir.

VII. SONUÇ

Türk ve AB hukukunda menşe adının ve mahreç işaretinin tescil edilebilme şartlarına ilişkin

[82] 1151/2012 sayılı Tüzük m. 10, 110/2008 sayılı Tüzük m. 17, 1308/2013 sayılı Tüzük m. 98 ve 251/2014 sayılı Tüzük m. 15.

[83] **Rathke**, Art. 6 pn. 22 vd.

[84] ABAD, 02.07.2009, C-343/07 – *Bayerisches Bier*.

düzenlemeler, büyük ölçüde benzerlik arz etse de her iki hukuk sistemi arasında önemli birtakım farklılıklar da söz konusudur. AB hukukunda sadece tarım ürünleri ve gıda maddeleri, şaraplar, distile alkollü içkiler ve aromatize şaraplar bakımından menşe adı ve/veya mahreç işareti koruması sağlanmış olup diğer ürün çeşitleri bakımından menşe adı ve/veya mahreç işareti koruması söz konusu değildir. Türk hukukunda ise bu şekilde bir sınırlandırma yapılmamış olup menşe adı ve mahreç işareti tesciline yönelik gerekli şartları sağlaması halinde tarım ürünleri, gıda maddeleri, içkiler ve diğer içecekler dışında maden, el sanatları ürünleri ve sanayi ürünleri de menşe adı ve mahreç işareti olarak tescil edilebilecektir.

AB hukukunda menşe adlarının ve mahreç işaretlerinin tescil edilebilme şartları, ürün çeşitleri bakımından ayrı tüzüklerde hükme bağlanmıştır. Buna göre bu tüzüklerin bir kısmında ürün çeşitlerinden bazılarının menşe adı veya mahreç işareti olarak; diğer bir kısımda ise sadece mahreç işareti olarak tescil edilebilmeleri mümkün kılınmıştır. 1151/2012 sayılı Tüzük'te tarım ürünleri ve gıda maddeleri, 1308/2013 sayılı Tüzük'te şaraplar için menşe adı ve mahreç işareti koruması mümkün iken 110/2008 sayılı Tüzük'te distile alkollü içkiler ve 251/2014 sayılı Tüzük'te aromatize şaraplar için sadece mahreç işareti koruması öngörülmüştür. Ayrıca söz konusu bu Tüzük'lerde hükme bağlanan menşe adının ve mahreç işaretinin tescili, benzeri şartlara tabi olsa da ürün çeşitlerinin kendilerine özgü nitelikleri gereği her bir ürün çeşidinin menşe adı ve mahreç işareti olarak tesciline yönelik özel bazı şartlar da hükme bağlanmıştır.

Türk hukukunda, AB hukukundan farklı olarak, menşe adının ve mahreç işaretinin tescil edilebilme şartları SMK'da yeknesak bir şekilde düzenlenmiştir. Ancak Türk Gıda Kodeksi Tebliğ'lerinde peynirlere, tuzlara, ekmeklere, distile alkollü içkilere, şaraplara vb. diğer ürün çeşitlerinin üretimine, hazırlanmasına, işlenmesine, etiketlenmesine, muhafazasına, depolanmasına, taşınmasına, piyasaya arzına ve ürün özelliklerine ilişkin olarak özel düzenlemeler yapılmıştır. Bu Tebliğ'lerde düzenleme altına alınan ürünlerin menşe adı ve mahreç işareti olarak tescilinde ilgili Tebliğ'lerdeki şartların da yerine getirilmesi gereklidir. Özel olarak düzenleme altına alınmamış olan ürünlerin menşe adı ve mahreç işareti olarak tescil edilip edilemeyeceklerine ise sadece SMK ve Sınai Mülkiyet Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelik hükümlerine göre karar verilecektir. Bu sebeple Türk hukukunda da tüm ürün çeşitleri için olmasa da belli başlı ürün çeşitlerinin menşe adı ve mahreç işareti olarak tescil edilebilmesi için AB hukukundakine benzer bir sistem kabul edilmiştir. Ancak SMK'da yapılan coğrafi işaretlere ilişkin düzenlemelerin bir alt hukuk normu olan Tebliğ'lerde daha farklı bir içerik ve kapsamda düzenlenmiş olması, söz konusu Tebliğ'lerdeki düzenlemelerin Anayasa'ya aykırılığına ilişkin tartışmaları da beraberinde getirmektedir.

AB ve Türk hukukunda menşe adının ve mahreç işaretinin tescil edilebilme şartları arasındaki bu farklılıklar, uygulamada büyük bir önem arz etmektedir. Zira Türkiye'de tescil edilmiş olan menşe adının ve mahreç işaretinin birçoğu için AB'de de tescil başvurusunda bulunulmaktadır. AB'de tescil edilecek menşe adlarının ve mahreç işaretlerinin AB hukukunda aranan şartlara sahip olması gereklidir. Bu sebeple Türkiye'de tescil edilecek olan menşe adının ve mahreç işaretlerinin SMK hükümlerine aykırı olamamak kaydıyla AB düzenlemelerine uygun bir şekilde yapılması, AB'de yaşanacak tescil süreçlerinde yaşanacak problemleri asgariye indirecek ve tescil süreçlerini hızlandıracaktır.

KAYNAKÇA

Altuğ, Yılmaz & **Yasan**, Mustafa (2003), 'Milletlerarası Özel Hukukta Kamu Düzeni', Prof. Dr. Ergun Önen'e Armağan, İstanbul, Alkım Yayınevi, s. 139-150.

Oğuz, Arzu (2009), 'Bir Sınaî Hak Türü Olarak Coğrafi İşaretlerin Korunması', Legal Fikri ve Sınaî Haklar Dergisi, S. 19, C. 5, s. 565-580.

Becker, Tilman (2002) Bedeutung und Nutzung geschützter Herkunftsangaben, <https://www.uni-hohenheim.de/fileadmin/einrichtungen/marktlehre/Forschung/ Herkunftsangaben/Gutachten_Herkunftszeichen.pdf> s.e.t. 01.08.2020.

Berksoy, İrem (2016), 'Vergi Güvenliğinin İki Boyutu: Yasallık İlkesi Karşısında Meşru Güven İlkesi', Journal of Life Economics, S. 1, C. 3, s. 71-92.

Blakeney, Michael (2019) The Protection of Geographical Indications, Cheltenham & Northampton, Edward Elgar Publishing Limited.

Bozbel, Savaş (2015) Fikri Mülkiyet Hukuku, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık.

Bozgeyik, Hayri (2009), 'Coğrafi İşaretlerin Kullanımı ve Denetimi (Antep Baklavasının Coğrafi İşaret Olarak Tescili Üzerine)', Ankara Barosu Fikri Mülkiyet ve Rekabet Hukuku Dergisi, S. 2, C. 9, s. 9-21.

Çelik, Halil Uğur (2019) Gastronomide Şarabın Yeri ve Önemi Bir İşletme Örneği, T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği, Anabilim Dalı Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi

Çolak, Uğur (2018) Türk Marka Hukuku, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık.

Gündoğdu, Gökmen (2006) Türk Hukukunda Coğrafi İşaret Kavramı ve Korunması, İstanbul, Beta Yayınları.

v. Falckenstein, Vogel, Designgesetz. Eichmann, Helmut & von Falckenstein, Vogel & Kühne, Marcus (Editör) (2015), München, C.H. Beck Verlag.

Fezer, Karl-Heinz (2009) Markenrecht. München, C.H. Beck Verlag.

Härtel, Ines (2014), 'Geografische Herkunftsangaben als Rechtsgut – das Schutzsystem der EU für Agrarerzeugnisse und Lebensmittel'. Przegląd Prawa Rolnego (Agricultural Law Review), S. 15, C. 2, s. 175-198.

Heine, Joachim Friedrich (1993), 'Das neue gemeinschaftsrechtliche System zum Schutz geographischer Bezeichnungen', GRUR, s. 96-103.

Knaak, Roland (2006), 'Gemeinschaftsweiter Schutz der Bezeichnung "Feta" für Erzeugnisse aus Griechenland', ZLR, C. 1, s. 59-66.

Mantrov, Vadim (2014) EU Law on Indications of Geographical Origin: Theory and Practice, Cham & Heidelberg & New York & Dordrecht & London, Springer.

May, Sarah & **Sidali**, Katia Laura & **Spiller**, Achim & **Tschofen**, Bernhard, 'Geographische Herkunftsangaben. Schutzinstrument der Europäischen Union für regionale Spezialitäten', Kultur als Eigentum: Instrumente, Querschnitte und Fallstudien. Groth, Stefan & Bendix, Regina F. & Spiller, Achim (Editör) (2015), Göttingen, Göttingen University Press.

Özgür, Didem (2011) Coğrafi İşaretlerin Korunması: Avrupa Birliği'ndeki Hukuki Çerçeve ve Türkiye Uygulaması. İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Avrupa Birliği Anabilim Dalı, Avrupa Çalışmaları Programı, Yayımlanmamış Doktora Tezi (Kısaltma: Özgür, Coğrafi İşaretler, s.).

Özgür, Didem (2015), 'Avrupa Birliği Hukukunda Alkollü Sert İçkilerin Üzerindeki Coğrafi

İşaretlerin Korunması', Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Hakan Pekcanıtez'e Armağan, C. 16, s. 3507-3534 (Kısaltma: Alkollü İçkiler Üzerindeki Coğrafi İşaretler).

Ramírez, Cecilia A. León (2007) Der Schutz von geographischen Angaben und Ursprungsbezeichnungen für Agrarerzeugnisse und Lebensmittel nach der Verordnung (EG) Nr. 510/2006, Göttingen, Nomos Verlag.

Rathke, Kurt-Dietrich (2018), Lebensmittelrecht, W. Zipfel & K. D. Rathke (Editör), München, Verlag C.H. Beck.

Rauffus, Gunnar (2010) Der internationale Schutz geografischer Herkunftsangaben, Sipplingen, Jenaer Wissenschaftliche Verlagsgesellschaft.

Ruhl, Oliver (2010) Gemeinschaftsgeschmacksmuster. Köln, Carl Heymanns Verlag.

Schoene, Volker (2014), 'Gattungsbezeichnung in der Verordnung 1151/2012 – Beweislast, Beweisanforderungen und Gutachterkosten', GRUR, C. 7, s. 641-644.

Schulteis, Thomas (2020), BeckOK Markenrecht, Kur, Annette & v. Bomhard, Verena & Albrecht, Friedrich (Editör), München, Verlag C.H. Beck.

Suluk, Cahit, Fikri Mülkiyet Hukuku, Suluk, Cahit & Karasu, Rauf & Nal, Temel (Editör) (2020), Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Yıldız, Burçak (2007), 'Coğrafî İşaretlere ve Coğrafî Köken Gösteren Diğer İşaretlere İlişkin Olarak Uluslararası Sözleşmelerde ve Avrupa Birliği Hukukunda Kullanılan Kavramların Kapsamı ile Bu Kavramların Hukukumuza Uyarlanması Sorunu', Ankara Barosu Fikri Mülkiyet ve Rekabet Hukuku Dergisi, S. 4, C. 7, s. 33-95 (Kısaltma: Yıldız, Coğrafi İşaret Kavramı, s.).

Yıldız, Burçak (2008), 'WIPO'nun Coğrafî İşaret Hukuku Alanındaki Faaliyetleri ile Paris, Madrit ve Lizbon Sözleşmelerinde Coğrafî Köken Gösteren İşaretlere İlişkin Düzenlemeler', Ankara Barosu Fikri Mülkiyet ve Rekabet Hukuku Dergisi, S. 1, C. 8, s. s. 35-99.

Yıldız, Burçak (2008), '510/2006 Sayılı Tüzük'teki Düzenlemeler Işığında Avrupa Birliği Hukukunda Tarım Ürünleri ve Gıda Maddeleri Üzerindeki Menşe Adları ile Coğrafî İşaretlerin Korunması', Ankara Barosu Fikri Mülkiyet ve Rekabet Hukuku Dergisi, S. 2, C. 8, s. 11-75 (Kısaltma: Yıldız, 510/2006 Sayılı Tüzük, s.).

Yıldız, Burçak (2018), 'Sınaî Mülkiyet Kanunu Açısından Geleneksel Ürün Adları' İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S. 1, C. 9, s. 27-60 (Kısaltma: Yıldız, Geleneksel Ürün Adları, s.).

Zappalaglio, Andrea & **Guerrieri**, Flavia & **Carls**, Suelen (2020). 'Sui Generis Geographical Indications for the Protection of Non-Agricultural Products in the EU: Can the Quality Schemes Fulfil the Task?', IIC, C. 51, s. 31–69.